UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Anna Mejdřická

Kvantitativní obsahová analýza časopisu Stadion, ročník 1985

Bakalářská práce

Praha 2010

Autor práce: Anna Mejdřická

Vedoucí práce: PhDr. Jan Křeček, Ph.D.

Oponent práce:

Datum obhajoby: ZS 2011

Hodnocení:

Bibliografický záznam

MEJDŘICKÁ, Anna. *Kvantitativní obsahová analýza časopisu Stadion, ročník 1985* . Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. 2010. 43 s. Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jan Křeček, Ph.D.

Anotace

Bakalářská práce „Kvantitativní obsahová analýza časopisu Stadion, ročník 1985“ se snaží zmapovat výskyt politické intervence ve sportovním médiu. Pomocí jasných postupů měří četnost politických komentářů v jednotlivých vybraných rubrikách. Zabývá se dále soudobou politickou a společenskou situací v tehdejším Československu. Pojednává částečně o vývoji médií v novodobé historii. Popisuje vývoj nakladatelství Olympia, rozvoj tělovýchovných spolků u nás a jejich návaznost na média a politickou scénu.

Kvantitativní obsahová analýza tohoto ročníku bude měřit o jakých zemích/státech se toto médium zmiňuje, jakým událostem se věnuje, a které oblasti společenského života se dotýká největší měrou.

Spolu s těmito tématy bude práce tvořit komplexní analýzu politiky ve sportovním časopise. Měření jsem provedla dle kódovací knihy na 2. straně každého čísla, protože dle jasných ukazatelů je tento vzorek dostatečně vypovídající.

Annotation

The goal of my dissertation called "Quantitative contents analysis of the Stadion magazine, year 1985" is to identify the presence of political intervention in sport media. Our aim will be achieved by means of different aspects such as: Counting the frequency of political commentaries by means of a clear procedure in chosen sections of the magazine. Description of the political situation in 1985 in former Czechoslovakia. Brief characterization of media evolution in the last century. Description of the development of the Olympia publishers and the expansion of sport clubs in former Czechoslovakia and their linkage to media and the political scene. The quantitative contents analysis will be observing which countries, sports, happenings and social events are mostly mentioned. Together with these topics my dissertation will form a complex analysis of political involvement of a sports magazine. The analysis was accomplished by means of

codebook. As the sample I choose page 2 of each magazine because as such sample is sufficient due to clear indicators.

Klíčová slova

Časopis, Stadion, sportovní médium, tisk, politika, kvantitativní, obsahová, analýza, nakladatelství

Keywords

Magazine, Stadion, sports medium, press, politics, qualitative, content, analysis, publishing house

Prohlášení

Tímto prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně v celém jejím rozsahu, pouze na základě rad vedoucího práce a uvedených pramenů a literatury.

Zároveň tímto souhlasím se zpřístupněním této práce veřejnosti pro studijní a vědecké účely.

V bibliografických citacích dokumentů jsem se řídila platnými normami ČSN ISO 690 Dokumentace Bibliografické citace: obsah, forma, struktura a ČSN ISO 690-2 Bibliografické citace. Část 2: Elektronické dokumenty nebo jejich části.

Práce má rozsah 67 567 znaků (bez mezer), tj. 43 stran (bez příloh).

V Praze 1. ledna 2011

Anna Mejdřická

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu PhDr. Janu Křečkovi, Ph.D. za jeho pomoc při psaní této práce.

Obsah

ÚVOD **2**

1. VYDAVATELSTVÍ OLYMPIA A.S. A ČASOPIS STADION **4**

1.2 VYDAVATELSTVÍ OLYMPIA A.S. 4

1.2 ČASOPIS STADION 6

2. OBRAZ DOBY **7**

2.1 SPORT V ČESKOSLOVENSKU 7

2.2 DĚJINY MÉDIÍ V DRUHÉ POLOVINĚ 20.STOLETÍ 9

2.3 STRUČNÉ DĚJINY ČESKOSLOVENSKA (1945 - 1989) 12

3. KVANTITATIVNÍ OBSAHOVÁ ANALÝZA **17**

3.1 TEORIE OBSAHOVÉ ANALÝZY 17

3.1.1. Co je to obsahová analýza *17*

3.1.2. Kritika obsahové analýzy *20*

3.1.3. Výsledky a výstupy *20*

3.2 KVANTITATIVNÍ OBSAHOVÁ ANALÝZA 21

3.2.1. Standardizované postupy *21*

3.2.2 Výzkumné téma *22*

3.2.3. Operacionalizace *23*

3.2.4 Plánování a organizace *29*

3.2.5. Osvojení a instruktáž *31*

3.2.6. Sběr Dat *31*

3.2.7. Vyhodnocení a interpretace výsledků výzkumu *33*

ZÁVĚR **40**

SUMMARY **41**

SEZNAM LITERATURY: **42**

SEZNAM PŘÍLOH **43**

PŘÍLOHY ..... CHYBA! ZÁLOŽKA NENÍ DEFINOVÁNA. **44**

ÚVOD

Výběr sportovního časopisu Stadion jako předmět zkoumání pro mou budoucí bakalářskou práci byl jednoznačný. Jelikož se velice zajímám o četbu sbírám v podstatě všechny knihy, které objevím, pokud se zdají být krásné, zachovalé, bezprizorní a čtivé. Výrazně mne tedy zaujal kontejner na papír na Jižním Městě, na jaře 2007. Přetékal totiž knihami. Po záchraně několika skvostů od Karla Čapka, Oty Pavla, Boženy Němcové a Dicka Francise jsem objevila čtyři velké svazky časopisu Stadion, ročník 1985 a 1988. Po návratu domů jsem na internetu zjistila, že tyto svázané časopisy jsou velmi žádaným zbožím na nejrůznějších internetových aukcích a bazarech. Nejen z tohoto důvodu jsem se jich ujala a řekla si, že je škoda je recyklovat, když by nějakému sběrateli udělaly radost. Ale dříve, než je pošlu zase do světa, pozorně si je prohlédnu a pročtu.

Narodila jsem se v roce 1980 a často se u nás probírala politická scéna. Zajímalo mne tedy, jak se projevovala politická agitace a propaganda v médiu, které by svým zaměřením a obsahem mělo být od podobných jevů oproštěno. Po pár hodinách strávených s tímto časopisem jsem zjistila, že politické komentáře se objevují až na malé výjimky prakticky v každém článku a komentáři. Rozhodla jsem se, že podrobím tento týdenník důkladnému zkoumání, abych se dozvěděla, jaké informace byly v tehdejší době podávány obyvatelstvu naší země. Při tak rozsáhlém spektru informačních kanálů, které máme dnes k dispozici, je v podstatě neuvěřitelné, že bylo možné publikovat informace, které se nedaly nijak ověřit. Dnes, kdy je otázkou několika vteřin získat jakoukoli zprávu o dění na druhém konci planety, si těžko dokážeme představit, že by tomu kdy mělo být jinak. Proto jsem se rozhodla, že se tímto tématem budu zabývat při psaní bakalářské práce. Na téma minulého režimu bylo samozřejmě napsáno již mnoho prací, ovšem neobjevila jsem žádnou, kde by bylo hodnoceno „nepolitické“ sportovní médium. Když jsem přemýšlela nad tím, jakou formou bych práci pojala, napadlo mne vzhledem k mému pragmatismu, že jasná a exaktní data a čísla mluví za vše. A proto jsem jako metodu zkoumání a formu zvolila právě kvantitativní obsahovou analýzu.

Při sestavování tezí k přihlášení bakalářské práce jsem vycházela pouze z teoretických základů a domněnek, a proto jsem byla nucena provést několik drobných změn ve struktuře práce. Původně jsem myslela, že budu více analyzovat vztah mezi aktuální

politickou situací a jednotlivými čísly časopisu. Tento způsob se však ukázal jako nešťastný, objevovaly se tendence příliš rozvádět dějepisnou část práce. Zaměřila jsem se více na rozbor obsahu ve vztahu ke čtenáři a k jeho vnímání světa okolo sebe, s jakými informacemi přicházel primárně do styku, aniž bych hlouběji zkoumala jednotlivé politické aspekty, které by mohly tvůrce časopisu ovlivňovat.

Z této bakalářské práce vyplyne, jaké informace se ke čtenáři dostávaly, když četl časopis Stadion. Mám na mysli charakter těchto informací, jejich skrytou hodnotu a rozměr, které čtenáři nabízely.

Při tvorbě této analýzy jsem kladla důraz na to, aby studie probíhala objektivně a nestranně, aby historický kontext nijak neovlivňoval uváděné skutečnosti. Jedná se tedy čistě o faktický výzkum s jasně danými výstupy.

1. VYDAVATELSTVÍ OLYMPIA A.S. A ČASOPIS STADION

1.2. Vydavatelství Olympia a.s.

Nakladatelství Olympia bylo založeno v březnu roku 1954 jako jeden z hlavních nakladatelských domů v Československu se sídlem v Klimentské ulici v Praze 1. Bylo založeno jako Státní tělovýchovné nakladatelství (STN) a v roce 1957 se stalo účelovým zařízením Československého svazu tělesné výchovy. Zabývalo se sportovní tématikou. Od roku 1967 se z názvu Státní tělovýchovné nakladatelství (STN) stává název Olympia. Vydávalo především odbornou, sportovní a tělovýchovnou literaturu, různé průvodce a metodologické příručky. Obrazové publikace a encyklopedie, sportovní časopisy a dále každý rok vycházely různé publikace, které se vydávaly při zvláštních příležitostech, jakými byly například ročenky a publikace k různým sportovním událostem. Například vzpomínkové knihy XIV. Zimní Olympijské hry Sarajevo 1984.[10] V roce 1985 to byly především Spartakiáda 85 a 40. výročí osvobození republiky Sovětskými vojsky a konce druhé světové války. Skladba Olympie se sestávala z mnoha edic, celkem jich bylo až 41 (např. Edice Spartakus, Naučná literatura, Sport, Sport pro každého, Kondice, ABC sportu, Knihovnička šachisty, Malá encyklopedie sportů, Učební texty, turistické příručky, Průvodce Olympia, Obrazové publikace, Cizojazyčné průvodce, Rodné kraje, Stadion, Poezie atd.) Více jak dvě třetiny produkce se věnovaly tématice sportu, tělovýchovy a turistiky. Vycházely zde také publikace o turisticky zajímavých místech v Československu a ty byly potom překládány do několika světových jazyků (ruština, němčina, angličtina, francouzština a španělština).

Mezi vydávané tituly patřily také romány K. Maye, Z. Graye, E.T. Setona, E. Basse. Olympia vydávala také od roku 1972 detektivní romány Dicka Francise. V devadesátých letech byly zrušeny edice, které byly ideově spojeny s minulým

režimem (např. Spartakus), ale vznikly nové, a portfolio vydávaných titulů se rozšířilo o oblast zdravotnictví, publikace o gastronomii, umění a rozšířilo i oblast krásné a dětské literatury.[11]

Významnou částí produkce nakladatelství byl sportovní tisk, noviny a časopisy. Patřily mezi ně například:

Tělovýchovný pracovník (1988 – 1991) čtrnáctidenník (černobílá grafika doplněná jednou barvou) ústředního výboru ČSTV, uveřejňoval informace, metodické pokyny, články s politickovýchovnou tematikou organizačního a ekonomického charakteru, zkušenosti a náměty ze všech oblastí tělesné výchovy. Na rozdíl od černobílého osmistránkového deníku Československý sport byl měsíčník Stadion barevný třiceti dvou stránkový časopis. Po obsahové stránce patřily svojí pestrostí a informovaností k nejlepším periodikům tehdejšího Československa. Také týdeník Gól patřil mezi velmi žádaný tisk hlavě mezi fotbalovými a hokejovými fanoušky.[12]

Československý sport (1953-1991). Jednalo se o denník ÚV ČSTV, který přinášel nejaktuálnější informace z domácího i zahraničního sportu.

Stadion (1960-1992) barevný časopis českého ústředního výboru ČSTV ze světa sportu. Věnoval se jak české tak zahraniční sportovní scéně. Obsahoval reportáže, rozhovory, fotoreportáže, sportovní medailony a povídky ze sportovní tematikou, věnoval pozornost nejvýznamnějším událostem doma a ve světě.[13]

Atletika (1974 – 1991) časopis obsahující reportáže o všech hlavních událostech královny sportu, profily špičkových atletů. Součástí byly metodické listy pro výkonnostní třídy, bohatá statistika a informace o běhu pro zdraví. [14]

---

[10] HALADA, Jan. *Encyklopedie českých nakladatelství*.1949-2006. Vyd. 1.. Praha : Libri, 2007. 384 s. ISBN 978-80-7277-165-3

[11] HALADA, Jan. *Encyklopedie českých nakladatelství*.1949-2006. Vyd. 1.. Praha : Libri, 2007. 384 s. ISBN 978-80-7277-165-3

[12] VAŇOUSKOVÁ, Iva. Nakladatelství Olympia a.s. (porovnání období 80. a 90. let). Praha. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Instituk komunikačních studií a žurnalistiky. 1999. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Jan Halada CSc.

[13] tamtéž

[14] VAŇOUSKOVÁ, Iva. Nakladatelství Olympia a.s. (porovnání období 80. a 90. let). Praha. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Instituk komunikačních studií a žurnalistiky. 1999. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Jan Halada CSc

Cyklistika (1974 – 1991) Opět černobílá barva, doplněná jednou výraznou barvou. Časopis zaznamenával světové i domácí dění v amatérském pelotonu a na dráze. Kromě komentářů a statistik k závodům přinášel metodické rady pro rekreační cyklisty.[15]

1.2 Časopis Stadion

Časopis Stadion začal vycházet v roce 1953 jako jedna z publikací nakladatelství Olympia. Byl to v průměru třicetistránkový barevný týdenník se spoustou fotografií, článků, rozhovorů a reportáží. Byl to jeden z obsahově nejkomplexnějších sportovních časopisů, který se v té době dal sehnat. Hlavní výhodou bylo, že se zde objevovaly v hojné míře zprávy ze zahraničí, různé medailónky sportovců a další detailní informace. Časopis Stadion se vyvinul z časopisu Ruch, který vydával Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport od roku 1945. Dále se potom rozšiřoval a dostával lepší grafiku s barvami, více stran a více redaktorů. Spolupracoval i s redakcemi v západním světě. Měl své korespondenty například v Itálii, Kanadě, NSR , USA, Rakousku. Stadion byl ale stále účelovým zařízením ÚV ČSTV, což byla politická organizace a proto byl dáván v časopise velký prostor politické agitaci a propagandě. Každé výročí nebo jakákoli společenská událost, kde se objevili nějací komunističtí funkcionáři, byla většinou v časopise popsána.

Časopis Stadion měl v nakladatelství vlastní redakci, která se starala o jeho výrobu, distribuci a propagaci. Distribuci zajišťovala PNS (poštovní novinová služba). Vycházel v nákladu 165 tisíc výtisků a stejně toto množství nepokrylo poptávku. Jako zajímavost bych uvedla, že v časopise působil také Ota Pavel, známý svou oblibou ve sportovním prostředí. Na doporučení Arnošta Lustiga nastoupil Ota Pavel v roce 1949 jako sportovní redaktor do Českého rozhlasu, kde působil do roku 1956. V roce 1956 začal psát pro sportovní časopis Stadion. V časopisu Stadion Pavlovi vycházely zejména jeho první literární pokusy, a to především fejetony ze sportovního prostředí. Jako sportovnímu reportérovi bylo Pavlovi umožněno často vycestovat z Československa. V roce 1962 například doprovázel fotbalisty pražské Dukly na zájezdu do New Yorku, který mu byl mimo jiné inspirací pro soubor povídek s názvem Dukla mezi mrakodrapy

[15] tamtéž

(1964). S československým fotbalovým mužstvem byl také ve Francii, Švýcarsku a samozřejmě a Sovětském svazu.

2. OBRAZ DOBY

2.1. Sport v Československu

Sport v Československu se po druhé světové válce stal jedním z režijních nástrojů na podporu a agitaci politické vůle a propagandy. Jako nástroj, který pomáhal sdružovat občany naší vlasti byl notně podporován orgány státní moci a přísně řízen našimi politiky. Hlavní organizací, která se zabývala tělovýchovou, sportem a turistikou byl Československý svaz tělesné výchovy, který vznikl na základě zákona o organizaci tělesné výchovy, v prosinci 1956. Jeho ustavující sjezd se sešel 3. a 4. března 1957. Dalším velmi významným orgánem činným v řízení tělovýchovy byl Svazarm, neboli Svaz pro spolupráci s armádou. Tento svaz vznikl jako sdružení lidí, kteří se chtěli zabývat některými zájmovými činnostmi a protože bylo zvykem, a komunistická společnost tomu v mnoha případech ani jinak nedovolovala, bylo nutné takovéto činnosti organizovat v nějakém sdružení. Takže Svazarm sdružoval lidi, kteří se zabývali kynologií, sportovní střelbou, amatérským létáním, parašutismem apod.

ČSTV (Československý svaz tělesné výchovy) a Svazarm byly organizace založené pro cílenou organizaci občanů Československa. V jejich programu bylo umožnění širokým vrstvám obyvatelstva aktivně se rozvíjet v oblasti sportu, tělovýchovy a sportovně branných činnostech. Sport v té době nebyl považován za obchodní nebo komerčně prospěšnou činnost, ale byla to skutečně podporovaná aktivita tehdejším režimem. Během 50. a 60. let se téměř zdvojnásobila členská základna v těchto dvou organizacích. Být členem některého z podobných spolků bylo téměř nutností, vzhledem k tomu, jak byli lidé kontrolováni a organizováni. Členství v těchto organizacích bylo považováno za společensky vysoce významnou činnost, která vedla k výchově a rozvoji harmonického člověka, občana soudobé socialistické společnosti. Rozvoj tělesné výchovy a sportu se uskutečňoval prostřednictvím výborů vlád Československé socialistické republiky, České socialistické republiky a Slovenské

socialistické republiky (tzv. komisí národních výborů). Dalšími subjekty, podílející se velmi významně na rozvoji tělovýchovy u nás byly další organizace Národní fronty a to Revoluční odborové hnutí a Socialistický svaz mládeže. Národní fronta Čechů a Slováků bylo sdružení politických stran (později byly do něj přijaty i další organizace), které bylo založeno za účelem převzetí řízení státu po druhé světové válce. V podstatě se jednalo o nejdéle fungující politickou koalici na území Československa. Revoluční odborové hnutí vzniklo v roce 1946 jako nástupce Ústřední rady odborů. Jednalo se o jednotnou organizaci sdružující pod sebe všechny odborové organizace. Zároveň byl pod ROH (Revoluční odborové hnutí) převeden majetek všech odborových organizací. Během a po okupaci sovětskou armádou v roce 1968 se ROH snažilo o osamostatnění a vytvoření vlastní totožnosti, ale bohužel pod vládou KSČ nebyly podporovány žádné snahy o vymezování se vůči nadřízeným, proto sloužilo ROH především pro organizování různých volno-časových aktivit, provozovalo rekreační objekty, pořádalo různé aktivity pro zaměstnance jednotlivých podniků, vybíralo členské příspěvky a podílelo se na přípravě např. státních svátků, manifestací státní moci, (např. MDŽ, Prvomájové průvody na oslavu Svátku práce a podobně). Dále organizovalo sportovní soutěže pro zaměstnance různých podniků.

Socialistický svaz mládeže (SSM) vznikl jako politické hnutí, které mělo za úkol sdružovat mladé lidi ve věku 15-35 let. V tomto hnutí šlo především o to, aby se potlačily revoluční a nežádoucí myšlenky u studujících lidí na středních a vysokých školách. Vznikl v roce 1970 jako důsledek normalizace, aby Komunistická strana měla další nástroj na kontrolu obyvatelstva v Československu. Šlo o to cíleně podpořit zájem o Komunistickou stranu u mladých lidí a systematicky ovlivňovat jejich myšlení.

Masová tělesná výchova a sport byly podporovány organizováním velkého množství nejrůznějších soutěží a sportovních akcí. Po II. světové válce vznikl takzvaný Tyršův odznak zdatnosti (bronzový, stříbrný a zlatý), který byl v 50. letech přejmenován na odznak „Připraven k práci a obraně vlasti“ (PPOV). Dalším podnikem byly „Sportovní hry mládeže a pracujících“ (SHMP), „Pionýrská sportovní liga“ a další, např. „Běh Rudého práva“, „Běh Mladé fronty, Běchovice – Praha“. Pořádaly se běhy na lyžích, „Jizerská padesátka“, „70km po hřebenech Krkonoš“, dálkové pochody (např. Pochod Praha – Prčice. Atletický Pohár Čs. Rozhlasu).

Další aktivitou, která byla významnou součástí masové a rekreační tělesné výchovy byla turistika. Turisté, jak organizovaní tak neorganizovaní se zabývali

rozvojem pohybových aktivit a kulturně poznávací činností. Nedílnou součástí jejich aktivit byla i správa značení turistických cest a obnova a ochrana přírody. Komunistické státní zřízení velmi podporovalo masovou účast ve všech možných sportovních aktivitách, protože mu to dávalo „nenásilnou“ páku pro kontrolu Zářným příkladem demonstrace politické moci a zvůle byla i Spartakiáda. Název Spartakiáda vymyslel Jiří Chaloupecký ve dvacátých letech dvacátého století, inspiroval ho přitom antický hrdina Spartakus (gladiátor, cvičený otrok, který vedl největší povstání otroků v Římě) a symbolicky se tak stal i vzorem dělnických tříd v boji proti kapitalismu. Vzhledem k tomu, že spartakiáda byla za minulého režimu velkým fenoménem. První spartakiáda ve své propagandistické podobě se konala v roce 1955 a byla pojata jako oslava desátého výročí osvobození Československa vojsky Rudé armády.

2.2 Dějiny médií v druhé polovině 20. století

Po druhé světové válce se role žurnalistů a sdělovacích prostředků výrazně změnila. Veškeré tiskoviny byly oficiálně zaznamenávány v ústřední evidenci. Okresní národní výbory informovaly Tiskový odbor ministerstva informací o všech periodikách, vycházejících v daném okrese. Periodika musela mít ke svému vydávání od Ministerstva písemný souhlas. Pokud tomu tak nebylo, byla považována za nežádoucí a jejich produkce byla ukončena. Velmi tvrdě se trestala jakákoli propagace fašismu a nacismu. Periodika musela znova žádat o povolení k tisku. Striktně mohla vycházet jen ta, která ministerstvo povolilo. Aby vše probíhalo na nejširším demokratickém základě[16], byl zřízen sbor pro věci tisku při ministerstvu informací. Dále byl zřízen Ústřední svaz československých novinářů. Byla znemožněna činnost všech svobodných novinářů, pokud nebyli členy svazu novinářů, neměli možnost pracovat v jakékoli redakci. Zákonem č. 123/1948 Sb. Z. a n., o znárodnění polygrafických podniků byly tiskárny zestátněny a tím pádem bylo velmi jednoduše možné kontrolovat náklady jednotlivých periodik. Na konci roku 1950 byl přijat zákon 184/1950 Sb., o vydávání časopisů a o Svazu československých novinářů. Zákon definoval poslání tisku „Posláním tisku je napomáhat budovatelskému úsilí československého lidu a jeho boji

[16] Kolektiv autorů; Dějiny českých médií v datech. Vyd.1. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0632-1

za mír a spolupracovat na jeho výchově k socialismu“[17]. V roce 1960 byla přijata Národním shromážděním Ústava Československé socialistické republiky. Článek 4 stanovil: „Vedoucí silou ve společnosti i ve státě je předvoj dělnické třídy, Komunistická strana Československa, dobrovolný bojový svazek nejaktivnějších a nejuvědomělejších občanů z řad dělníků, rolníků a inteligence.“[18]. Tímto se komunistická moc ujala médií jako takových, kontroly nad obsahem, množstvím vydávaných periodik, obsahem televizního zpravodajství a rozhlasových pořadů. Vše bylo podřízeno propagaci komunistické síly a dělnického hnutí. Roku 1965 Národní shromáždění schválilo zákon 123/1965 Sb., o Československé tiskové kanceláři. V tomto zákoně bylo uvedeno, že mj. byla ČTK povinna vydávat oficiální texty a prohlášení vlády a ústředních úřadů. Jinak, na rozdíl od zákonů o Československé televizi a Československém rozhlase, v něm ale nebyla zdůrazněna ideová linie, založená na politice KSČ.[19] Dalším významným zákonem, který přijalo Národní shromáždění byl zákon 81/1966 Sb., o periodickém tisku a o ostatních hromadných informačních prostředcích. Definoval poslání periodického tisku… „prosazovat zájmy socialistické společnosti a všestranně napomáhat k uskutečňování jejích cílů; spolupůsobit při rozvíjení socialistického vědomí občanů v duchu zásad ústavy a idejí politiky Komunistické strany Československa jako vedoucí síly ve společnosti„“ (viz § 2)[20]

Zvláštním úsekem všeobecného agenturního zpravodajství jak domácího, tak i zahraničního, je zpravodajství o tělovýchově a sportu. Osobitostí agenturního sportovního zpravodajství je důraz na pohotovost, přesnost a soustavnost informací o výsledcích sportovních utkání a soutěží. Zpravodajství se proto vyznačuje množstvím číselných údajů o sportovních výkonech a obsahuje také četná jména soutěžících jednotlivců i názvy sportovních klubů a organizací. V podmínkách Československé tiskové kanceláře se příslušné odborné oddělení, které zpracovává sportovní zpravodajství nazývá „Redakce tělovýchovy a sportu“. Organizačně je toto oddělení přičleněno k politické redakci ČTK a podobné uspořádání je také v bratislavské centrále

[17] Tamtéž

[18] Tamtéž

[19] Kolektiv autorů; Dějiny českých médií v datech. Vyd.1. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0632-1

ČSTK. Zvláštností redakce tělovýchovy a sportu při politické redakci ČTK je to, že se zde zpracovávají sportovní informace jak z domova tak i ze zahraničí. Zdrojem zahraničních sportovních zpráv jsou převážně informace zahraničních sportovních servisů. Na mimořádně významné mezinárodní sportovní události vyjíždějí však do zahraničí zvláštní sportovní zpravodajové a fotoreportéři ČTK.

Také redakce pro zahraničí ČTK věnuje v celku svých exportních servisů velkou pozornost zprávám se sportovní tematikou, zejména těm, na nichž je ohlášena účast zahraničních sportovců na území Československa. O tyto zprávy je v zahraničí velký zájem a zahraniční tiskové agentury, které odebírají servisy zpravodajství pro zahraničí, tyto zprávy prakticky vždy využívají a předávají zahraničním novinám, rozhlasu i televizi. Kvalitní, přesné a pohotové sportovní zpravodajství významně posiluje profesionální prestiž tiskové agentury v zahraničí.

Tiskové agentury zemí socialistického společenství usilují o to, aby jejich sportovní zpravodajství přinášelo nejen výsledky a popisy sportovních utkání a soutěží, ale také o to, aby prospívalo k propagaci masové tělovýchovy, kladných morálních aspektů sportovní činnosti, myšlenek mezinárodní spolupráce a míru.

ČTK – oficiální státní tisková agentura, financovaná vládou na základě zvláštního zákona č. 123 o Československé tiskové kanceláři ze dne 12.11.1965 stanoví, že „Československá tisková kancelář je zpravodajským orgánem Československé socialistické republiky, který zajišťuje všestranné informace o událostech doma i v zahraničí.[21] Dalším omezením svobody tisku a jeho šíření byla vyhláška č. 67/1971 Sb. O zřizování tiskáren a rozmnožoven a o povinné evidenci tiskových strojů, kterou vydal ministr průmyslu. Zaváděla se evidence tiskových strojů, vyhláška určovala osoby zodpovědné za provoz a obsluhu zařízení, definovala způsob likvidace strojů, aby nemohlo docházet k jejich zneužití k nelegálním tiskům protirežimní tvorby. Všechny tyto omezující zákony a vyhlášky velmi silně kontrolovaly veškerou produkci jak rozhlasového, tak televizního a tiskového zpravodajství. Bylo velmi náročné svobodně

---

[20] tamtéž

[21] HAŠKOVEC, Slavoj. *Základy teorie agenturního zpravodajství*. Vyd. 1. Praha : Novinář, 1983. 187 s. 59-265-82

tvořit a publikovat informace, které by nebyly kontrolované nějakým politickým orgánem nebo úřadem.

2.3 Stručné dějiny Československa (1945 - 1989)

Konec druhé světové války se přiblížil 5.5.1945, kdy vypuklo tzv. Pražské květnové povstání. Lidé vyšli do ulic a stavěli barikády, aby zabránili německým vojskům v dalším dobývání Prahy. Následovalo osvobození Rudou armádou (sovětskými vojsky) 9.5.1945, což je datum považované za konec druhé světové války. Československo po válce procházelo mnoha změnami. Došlo k jeho obnovení ale jeho součástí již nebyla Podkarpatská Rus. Ta byla připojena k Sovětskému svazu v rámci Ukrajiny, protože SSSR samozřejmě měl snahy rozšiřovat se na západ. Docházelo také k vyhošťování obyvatelstva německého a maďarského původu. Celkem přes dva a půl milionu lidí bylo odsunuto za hranice do Německa, podobný osud čekal také maďarské občany. Výměnou se Slovenskem odešlo přes 90 tisíc Maďarů. Politicky nepohodlní občané byli systematicky likvidováni. Odsun Němců měl za následek ztrátu hospodářské síly, ale češi jej vítali a brali celý akt jako zaslouženou pomstu vůči fašistickým násilným okupantům. Projevoval se silný vliv Sovětského svazu, který působil velmi suverénně protože bys ztělesněním porážky nacistických vojsk. V Československu se formoval nový politický systém s mnoha novými tvářemi s osobnostmi. Jednalo se o tzv. Národní Frontu. Šlo o sdružení politických a zájmových hnutí, které spojoval odboj proti fašistickému Německu a jeho okupantům. Tento spolek se běžně v západních zemích přetvářel postupně do koalice více politických stran, na jejím základě potom vznikaly demokratická prostředí pluralitních politických zřízení. Jednalo se především o sdružení následujících politických stran:

Komunistická strana Československa

Československá strana sociálně demokratická (svým programem se nejvíce blížila právě Komunistické straně)

Československá strana národně socialistická

Československá strana lidová (ta se jako jediná tvářila jako nesocialistická)

Na Slovensku to potom byly:

Demokratická strana

Strana slobody.

Ovšem zde pod sílícím vlivem vzorů ze sousedních Sovětského svazu rostl vliv komunistické strany. Rozdělovali se na české a slovenské komunisty. V květnu 1946 byly volby, kterých se mohly zúčastnit právě pouze strany, které byly sdružovány v tzv. Národní Frontě. Vzhledem tomu, že se komunisté snažili získat co nejvíce voličů a to hlavně mladých lidí, snížila se věková hranice volebního práva ze 21 let na 18 let. Komunisté věřili, že když začnou občany formovat již v mládí, budou jim věrně sloužit i v dalším životě a budou se snadněji ovlivňovat a přesvědčovat pro plnění stanovených politických cílů.

Celkem přišlo k volbám 95% oprávněných voličů.. Na Slovensku zvítězila výrazně demokratická strana se 62% odevzdaných hlasů. Ovšem slovenští komunisté ve spojení s českou základnou jednoznačně získali přesilu a zvítězili. Komunistická strana se stala nejsilnější vládnoucí stranou. Po vítězství docházelo ke znárodňování majetku a služeb a plánem vlády bylo restrukturalizovat národní hospodářství a ekonomiku. Tento plán se jmenoval Budovatelský vládní program. Politická základna jejích členů se rychle rozšiřovala. Docházelo k častým zatýkáním politicky nepohodlných občanů.

Na počátku roku 1948 se stupňovala krize ve vládnoucí koalici. Národní fronta se rozpadala, demokratické strany se snažily udržet demokracii a pluralitu politického systému, ovšem Klement Gottwald dostal jasné instrukce od Sovětského svazu, aby uskutečnil převzetí moci v zemi. Revoluční rok se naplno projevil v únoru 1948. Nekomunističtí příslušníci vláda protestovali, ale marně. V roce 1948 v zimě se někteří ministři, kteří nesouhlasili s politickou situací rozhodli podat demisi. Čekali, že prezident Beneš ji nepřijme. Prezident Beneš však neodolal obrovskému nátlaku komunistů v čele s Klementem Gottwaldem a přijal demise všech demokratických ministrů. Nekomunistické osobnosti české politiky se dostávali pod tlak, protože komunisté se dostali na nejvlivnější místa ve vládě. Obsadili strategické ministerstvo vnitra a na post předsedy vlády byl dosazen Klement Gottwald. Hlavními podpůrci komunistů byla dělnické třída. Postupem času sílil vliv Komunistické strany v Československu, vládla pomocí nátlaku a strachu. Výraznou postavou poválečné politické scény byl Jan Masaryk (syn prvorepublikového prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka), který demisi nepodal a zůstal ve vládě, později ale zemřel při pádu z okna. Dodnes není tato smrt objasněna. Podle jedné z teorií byl zavražděn sovětským ministerstvem státní bezpečnosti jako nepohodlný odpůrce komunistů, podle druhé spáchal sebevraždu a podle třetí teorie spadl omylem při pokusu o útěk.

Komunisté definitivně převzali moc ve státě. V létě se sloučili se Sociálně demokratickou stranou. Prezident Beneš odmítl podepsat připravenou novou Ústavu a po několika dnech abdikoval na svou funkci a na jeho místo byl zvolen „dělnický" prezident Klement Gottwald.

Následovaly čistky politicky nepohodlných osob. V politických procesech, které vyly v drtivé většině vykonstruované bylo odsouzeno k trestu smrti celkem 178 osob. Mezi nejvýraznější jména patří JUDr. Milada Horáková, Generál Heliodor Píka a generální tajemník UV KSČ Rudolf Slánský. Další osobnosti českého společenského života ale i podnikatelé, církevní hodnostáři a další inteligence ale také sportovci byly zavíráni a vězněni. Rušily se kláštery a kostely a zřídila se státní církev nezávislá na Vatikánu. Na konci roku 1948 byl již prakticky zlikvidován veškerý soukromý sektor. Na přelomu 40. a 50. let dochází k tzv. nivelaci obyvatelstva (uvádění na stejnou úroveň), standardizování procesů ve společnosti a potírání veškerých faktorů, které by mohly vést k rozvracení republiky.

V roce 1953 zemřel Prezident Klement Gottwald, po něm nastoupil do funkce Antonín Zápotocký. Mnoho československých občanů tento prezident zklamal. Nekonaly se změny, ve které národ s jeho příchodem doufal. Vláda přišla s měnovou reformou, která měla za následek „masové projevy nespokojenosti s komunistickou mocí"[22]. Hodnota úspor se snížila, Komunistická strana se snažila o reformu i v zemědělství, hospodářství. Sovětské vedení proto přišlo s tzv. *novým politickým kurzem*. Jeho hlavními úkoly bylo přejít od těžkého průmyslu k lehkému, zefektivnit zemědělství, zvýšit životní úroveň a utěšit nespokojené obyvatelstvo. V duchu podobných změn se nesla celá padesátá léta. Na konci 50. let komunisté provedli personální změny i ve svých řadách. Antonín Novotný se po smrti Antonína Zápotockého v roce 1957 s velkou podporou sovětských komunistů stal prezidentem a generálním tajemníkem UV KSČ. Reforma, která probíhala se nijak zvlášť nevyvedla. Nedošlo k žádným výrazným změnám, kritika komunistického režimu stále pokračovala, jeho odpůrci vyzývali k demokratizaci společnosti. Odpovědí KSČ bylo sestavení nové socialistické ústavy v roce 1960. Československo bylo přejmenováno na Československou socialistickou

[22] KOHOUTOVÁ, Helena; KOMSOVÁ, Martina, Dějepis na dlani. Vyd. 2. Olomouc : Rubico, 2007. 256 s. ISBN 80-7346-065-3

republiku. Tato ústava definitivně potlačila jakoukoli samostatnost Slovenska. Zakotvení „ vedoucí úlohy KSČ a její ideologie ve společnosti“ znamenalo popření demokracie. V šedesátých letech následovala další hospodářská krize. Hlavní příčinou bylo, že průmysl naší země byl orientovaný především na těžký, byl zde nedostatek běžného spotřebního zboží a ostatních produktů lehkého průmyslu. Ozývaly se hlasy pro demokratizaci republiky. Ekonomové varovali, že nelze úspěšně skloubit centrálně řízené hospodářství s tržní ekonomikou. V roce 1967 se vláda vrací k původnímu způsobu řízení ekonomiky direktivním stylem. Tato opatření narazila na velký odpor mladé generace (např. Alexandr Dubček, Oldřich Černík). Důsledkem hospodářské krize byly i změny nálad ve společnosti. Lidé se začali více zajímat o to, jak se bude situace dále vyvíjet. Neplánovali sice likvidaci politického systému, ale jeho zlidštění. Nejviditelnějšími odpůrci režimu byli lidé z oblasti kultury. Vzniká tzv. nová vlna. Do této skupiny patřili například ve filmu Miloš Forman nebo Jiří Menzel, v divadle Semafor a Divadlo na Zábradlí.

Vládnoucí režim procházel krizí. Stále silněji se projevovali studenti, umělci a církev a dokonce i v Komunistické straně se utvořili dva tábory, tradiční a reformní. V lednu 1968 se na zasedání podařilo prosadit zásadní reformní kroky. Došlo k rozdělení vedoucích funkcí. Prezidentem zůstal Antonín Novotný a jako generální tajemník ÚV KSČ byl zvolen Alexandr Dubček. Nastává období tzv. Pražského jara. Zpočátku se zdálo, že výměna ve vedení strany svým dosahem zůstane jen vnitrostranickou záležitostí. Zásluhou některých reformních členů ÚV KSČ jako např. Oty Šika a Josefa Smrkovského a aktivity sdělovacích prostředků přerostl další vývoj v celospolečenský proces, nazývaný dobově *obrodný proces*.[23] Dochází k uvolňování poměrů ve společnosti. Cenzura je zrušena, stále silněji se projevují snahy umělců a církevních hodnostářů o navrácení ke svobodě projevu a myšleni. Bohužel tento trend nevydržel dlouho. Začali se ozývat konzervativní členové komunistické strany. Po zveřejnění Vaculíkovy výzvy „Dva tisíce slov“ v Literárních novinách se situace ještě přiostřila. Ludvík Vaculík upozornil na to, že reforma je pomalá, nedůsledná a že je potřeba v ní pokračovat i přes protesty konzervativních komunistů.

[23] VESELÝ, doc. PhDr. Zdeněk, CSc. České politické dějiny. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha 2005. 328 s. ISBN 80-86747-24-7

V květnu 1968 byla potom sestavena ve Varšavě tzv. Brežněvova doktrína, která dávala za povinnost všem komunistickým stranám bránit stranu a její zájmy ve své zemi. Vedení Československa tuto doktrínu odmítlo podepsat a přijmout a proto došlo k politickému převratu. Členové KSČ, kteří se stavěli proti probíhajícím reformám požádali tzv. zvacím dopisem SSSR o pomoc proti kontrarevoluci[24]. V noci z 20. na 21. srpna 1968 překročila československé hranice vojska Varšavské smlouvy (SSSR, NDR, Polsko, Maďarsko a Bulharsko). Během několika málo hodin bylo na území naší země více než 750.000 okupačních vojáků s šest tisíci tanky. Demokratické západní státy toto násilné vniknutí jednoznačně odsoudili, ale fyzicky nás podpořit se neodvážil nikdo. Považovaly totiž situaci u nás za vnitřní problém sovětského bloku. Následovala tzv. normalizace, tj. uvádění stavu v Československu na úroveň, ve které se nacházelo před lednem 1968. Tento proces trval v podstatě až do roku 1989. Na protest se zmohli v omezené míře vysokoškolští studenti, k nejvýznamnějším projevům odporu patří upálení Jana Palacha 19. ledna 1969. Proto byly postupně z vedení státu odstraňovány všechny nepohodlné osoby a představitelé Pražského jara. Josef Smrkovský z vedení parlamentu, František Kriegel z vedení Národní fronty, Zdeněk Mlynář jako tajemník ÚV KSČ nebo Č. Císař z vedení České národní rady.[25] K utvrzení komunistické moci došlo na jaře 1969, kdy se po dvojité porážce sovětských hokejistů československým týmem Brežněv rozhodl, definitivně potlačit veškeré konspirační snahy. Dubček byl odvolán a na jeho místo byl dosazen Gustáv Husák. Došlo k rozsáhlým čistkám ve straně, bylo z ní vyloučeno okolo 500.000 lidí. V sedmdesátých letech se komunistická strana snažila o znovunastolení totalitního režimu. Byla přesvědčena, že pokud občanům zajistí sociální jistoty nebude se již opakovat revoluční nálada konce šedesátých let. Ekonomika naší země se ovšem opět začala hroutit. Protože se export soustředil na východ a získané prostředky se neinvestovaly zpět do rozvoje průmyslu a obchodu nebo infrastruktury, ale naopak na stavby honosných budov, komerčních center a paláců, demonstrujících silnou a neomezenou politickou moc. V roce 1975 byl jmenován prezidentem Gustáv Husák a na místo generálního tajemníka ÚV KSČ byl

[24] KOHOUTOVÁ, Helena; KOMSOVÁ, Martina, Dějepis na dlani. Vyd. 2. Olomouc : Rubico, 2007. 256 s. ISBN 80-7346-065-3

jmenován Miloš Jakeš. Období normalizace postrádalo jakýkoli dialog s opozicí. Významně byli postiženi i členové hnutí Charta 77, které apelovalo na dodržování práv v Československu. Počet signatářů se stále zvyšoval, ale podpora u ostatního obyvatelstva nebyla tak silná jako např. v nově se formující skupině Solidarność v sousedním Polsku. Té se nakonec podařilo jí do sporu s politickou mocí a výrazně prospěla odpůrcům režimu během převratu v roce 1989. Československé obyvatelstvo nebylo tak angažované z několika důvodů. Jedním z nich bylo např. vědomí přítomnosti sovětských a spojeneckých vojsk v zemi. A stále velmi časté perzekuování odpůrců režimu, které působilo silným psychologickým dojmem. Během osmdesátých let se formovaly další skupiny odpůrců režimu a protože k nám prosakovalo stále víc zpráv o situaci na západě a vládě se již nedařilo udržet lid v tak výrazné izolaci a proto došlo k tomu, že byla zahájena v červnu 1989 podpisová akce tzv. „*několik vět*“, která důrazně žádala demokratické přeměny v zemi včetně rehabilitace Pražského jara. Společně s okolními státy, kde se krize režimu také projevovala nastala v ČSSR silná vůle s politickou situací významně pohnout. Vrcholem demonstrací a protestů byla akce na Národní třídě, kde byli brutálním způsobem atakováni studentští a další demonstranti příslušníky státní bezpečnosti. Na vážnosti situace se také podepsala vypuštěná fáma o smrti jednoho studenta, který byl údajně v této demonstraci zabit. Tato informace silně rozvířila občanské cítění a měla za následek masivní rozšíření revoluční nálady do celé republiky. Následovala jednání s představiteli režimu a jeho konečný pád.

3) KVANTITATIVNÍ OBSAHOVÁ ANALÝZA

3.1 Teorie obsahové analýzy

3.1.1. Co je to obsahová analýza

Média obecně se s postupem času stávají silnějším a stále rozšířenějším nástrojem mezilidské komunikace. Od dob, kdy se veškeré vědomosti a historické události šířily mezi běžným obyvatelstvem země pouze ústně, kdy jen několik málo vyvolených bylo

[25] VESELÝ, doc. PhDr. Zdeněk, CSc. České politické dějiny. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha 2005. 328 s. ISBN 80-86747-24-7

schopno číst různá dobová písma a jazyky, uběhlo spoustu času. Rozšíření knih, které opisovali mniši postupem času nahradil knihtisk Johannese Gutenberga, (nejstarší dochovaný exemplář je jednolistý kalendář „Almanach auf das Jahr“který vytiskl v Mohuči, nejznámější je ovšem „Gutenbergova bible“ z roku 1450. V druhé polovině 15. století se knihtisk masově rozšířil po celé Evropě. Od té doby došlo k velkému rozmachu tištěných médií, kdy se od omezeného množství exemplářů dostáváme k masově rozšířenému tisku, který je již století k dispozici většině gramotného obyvatelstva naší planety. Samozřejmě zde najdeme mnoho případů, kdy se publikace nedostávají ke všem zájemcům a čtenářům, ale ve vyspělých zemích musíme uvažovat, že každý má možnost si tisk buď koupit nebo si jej vyhledat a pročíst v knihovnách a archivech. Od doby rozšíření masového tisku se sociologové, metodici a žurnalisté zabývají jeho obsahem. Proto vzniká metoda tzv. obsahové analýzy.

Obsahová analýza (anglicky content analysis) je systematická metoda zkoumání obsahu mediálních sdělení, ať už se jedná o formu psanou (noviny, časopisy,
ostatní tištěná média) vizuální (televize, kino, reklama) nebo zvukovou stopu (rozhlas). Jednoduše by se dalo říci, že je to analýza, rozbor zaznamenané komunikace a jejího obsahu. Tato metoda byla popsána již mnohokrát v různých publikacích, používá se nejčastěji pro rozbor obsahu mediálních sdělení. Obsahová analýza je kvantitativní výzkumnou metodou pro systematický a intersubjektivně ověřitelný popis komunikačních obsahů, vycházející z vědecky podloženého kladení otázek.[26] Jako jeden z prvních se obsahovou analýzou začal zabývat Harold D. Lasswell. V USA působil během druhé světové války jako vedoucí vládního výboru pro analýzu propagandy a zpracoval systém analýzy obsahů do kompaktní formy. V té době vyšla publikace, studie People‘s Choice, kterou napsali Paul Lazarsfeld, Hazel Gaudetová a Bernard Berelson. Další významnou prací byla samostatná kniha Bernarda Berelsona, která se nazývala Content analysis in communication research. Mezi hlavními body jeho práce bylo upřesnit primární ukazatele kvality:

[26] SCHULZ, Winfried; SCHERER, Helmut; HAGEN, Lutz; REIFOVÁ, Irena; KONČELÍK, Jakub. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Vyd. 2. Přepracované. Praha : Karolinum, 2004. 150 s. ISBN 80-246-0827-8

- Systematiku je třeba chápat jako jasně strukturované a neměnné uchopení předmětu výzkumu.
- Na všechny objekty analýzy musí být aplikován stejný postup.
- Požadavku objektivity je třeba rozumět jako explicitnosti uplatňovaných postupů, přičemž je třeba dbát na jejich opakovanou použitelnost a z ní vyplývající intersubjektivní ověřitelnost výsledků.[27]

Na tyto souvislosti poukazoval v návaznosti na to, že se mezi jednotlivými studiemi objevovaly časté subjektivní intervence. Šlo o to, že v momentě, kdy autor nedodržel standardizované postupy a pokud se odchýlil od tématu, často se stávalo, že výzkum nebyl objektivní. Do této metody nepatří žádné emocionální nebo etické rozpaky. Je to čistě strukturovaná a exaktní metoda pro výzkum, která nám dovoluje dostat se k poměrně přesným datům.

Typy obsahové analýzy rozdělujeme do několika skupin. Jak jsme si již řekli, obsahovou analýzou se zabývalo značné množství lidí již od počátku 20. století, proto se některé školy mohou lišit nebo naopak opakovat. Uvedeme si jejich hlavní typy:

Helmut Scherer například uvádí:

A) Hermeneutická – název pochází z řeckého slova herméneuein = vykládat, překládat, vyložit. Již z jejího názvu vyplývá, že se jedná o metodu, která zkoumá hlubší konstrukce, které se nacházejí v jednotlivých obsazích. Jde o to, že se zkoumající snaží obsah popsat z hlediska různých ukazatelů, které se vztahují hlavně na osobu autora a vůbec dalších subjektů, které se na vývoji článku podílely. Nejedná se tedy o holou numerickou analýzu, ale jedná se o analýzu činitelů ovlivňujících obsah daného textu (média). Vzhledem k náročnosti výzkumu a nejednoznačnému určení kódovací knihy je tato metoda aplikovatelná ne všechna média, ale pouze v omezeném rozsahu – je to metoda časově velmi zdlouhavá.

B) Kvantitativní – tato metoda má na rozdíl od předchozí pevně danou strukturu, kterou si pouze formálně upravujeme, abychom ji přizpůsobili zkoumanému médiu. Tato metoda je založena na prověřených sociálně vědních postupech. Vzhledem komu, že

[27] REIFOVÁ, Irena a kolektiv. *Slovník mediální komunikace*. Vyd 1. Praha : Portál, 2004. 328 s. ISBN 80-7178-926-7.

můžeme daleko striktněji oddělit jednotlivé zkoumané znaky, je zde také možnost snadnější a preciznější ověřitelnosti.

Dalším sociologem, který se touto problematikou základního členění zabýval je profesor švýcarské univerzity Heinz Bonfadelli, ten dělí obsahovou analýzu na čtyři typy:

A) Frekvenční: to je typ srovnatelný s kvantitativní metodou. Je to nejméně složitý proces zkoumání obsahu média. Analyzujeme četnost určitých předem jasně stanovených proměnných, u kterých nemusíme hledat žádný hlubší význam, až potom v celkovém součtu a interpretaci výsledků

B) Valenční: (analýzy hodnocení) jejich pomocí se dají hodnotit účastníci nebo témata jednoduchými kódy jako kladné-neutrální-záporné.

C) Argumentační: je to poddruh valenční analýzy – hodnotíme zde jeden argument.

D) Elektronické: jako hodnotící aparát nám slouží počítačový program, který nám tvoří databázi zaznamenaných údajů a z jejich zpracování se nám potom generuje výsledná analýza.

3.1.2. Kritika obsahové analýzy

Pokud bychom se vrátili k nástrahám, jaké se mohou vyskytnout u jednotlivých výše uvedených metod analýzy obsahu, připomněla bych následující. U Hermeneutické analýzy je to především její silně subjektivní založení, vzhledem k tomu, že zkoumáme postoje ovlivňující vznik obsahu, je velmi pravděpodobné, že tyto postoje nebudeme schopni objektivně oddělit od skutečného významu textu.

3.1.3. Výsledky a výstupy

Hodnoty a skutečnosti, které nám vyplynou z výzkumu při použití metody kvantitativní obsahové analýzy můžeme považovat za pravdivé a správné v případě, že budeme postupovat podle požadovaných a doporučených kroků. Samozřejmě stále více odborníků klade důraz na to, aby byly používány metody kombinované (kvantitativní a kvalitativní). Stále ale zůstává pravdou, že výsledky kvantitativní metody jsme schopni převést na číselné hodnoty, tudíž na měřitelné jednotky. Tím pádem se dostaneme na jasně prokazatelné a ověřitelné významy. Při správně nastavených postupech můžeme tuto metodu s předem nastavenými parametry aplikovat na podobné případové studie různého rozsahu s vědomím, že se nemůžeme splést.

3.2 Kvantitativní obsahová analýza

3.2.1. Standardizované postupy

Obsahová analýza je kvantitativní výzkumnou metodou pro systematický a intersubjektivně ověřitelný popis komunikačních obsahů vycházející z vědecky podloženého kladení otázek[28]. Výzkumný proces obsahové analýzy je složen ze šesti logicky po sobě jdoucích kroků. Jejich správné a systematické dodržování nám zaručuje správnost a ověřitelnost výzkumného procesu. V případě, že bychom některý z následujících kroků vynechali nebo jej neprovedli s důsledností, která mu náleží, nemůžeme zaručit správnost a úplnost celého úkolu. V praxi na sebe jednotlivé fáze logicky navazují, ale nemůžeme jistě zaručit, že se mezi nimi nebudeme během výzkumu pohybovat tam a zpět. Jednotlivé fáze se navzájem prolínají a může se stát, že v průběhu práce zjistíme, že námi zvolený postup, prvek, krok nebyl zvolen dobře, a proto se budeme občas vracet, abychom ověřili správnost nově vybraného modelu.

Jednotlivé fáze výzkumu jsou:

Stanovení výzkumného tématu – co budeme zkoumat a analyzovat, v našem případě to bude politika ve sportovním médiu, které vycházelo za doby minulého režimu a proto se dá předpokládat, že přístup redakce bude zcela odlišný od současné podoby sportovních médií jak je známe teď.

Dalším krokem je propracovat metodu zkoumání. Jaké postupy použijeme, abychom dosáhli objektivní analýzy daného média. Tento krok se nazývá v odborné literatuře operacionalizace.

V případě, že se nám podařilo zvolit vhodnou metodu musíme naplánovat průběh šetření a zajistit si tazatele, kteří nám budou výzkum provádět. Přichází tedy plánování a organizace.

---

[28] SCHULZ, Winfried; SCHERER, Helmut; HAGEN, Lutz; REIFOVÁ, Irena; KONČELÍK, Jakub. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Vyd. 2. Přepracované. Praha : Karolinum, 2004. 150 s. ISBN 80-246-0827-8. s 30.

Když máme zajištěny uvedené spolupracovníky, metodologii a techniku je třeba zvolené subjekty proškolit a zjistit, zda je zvolený postup správný – nastává přípravná a ověřovací fáze.

Pokud se zjistí, že je vše v pořádku, tazatelé jsou seznámeni s metodou a chápou ji, téma je stanoveno a metodologie funguje dochází k vlastnímu sběru dat.

Na závěr se celý výzkum završí zpracováním a vyhodnocením všech sebraných dat.

3.2.2 Výzkumné téma

Jako výzkumné téma této práce jsem zvolila analýzu obsahu zpravodajství a úhlu pohledu ve sportovním časopise v roce 1985 v odlišném sociálně politickém uspořádání státu, kdy byly na novináře kladeny jiné požadavky a role médií se také lišily. Mým plánem bylo zjistit četnost politických zpráv a komentářů v médiu, které by s politikou nemělo být nijak ideově spjato.

Zjistit, v jaké četnosti se vyskytují zprávy z různých států světa, v jakých frekvencích byly zmiňovány politické události, a která témata byla nejčastěji popisována. Toto téma jsem si zvolila proto, že jsem jako malá vyrůstala v komunistickém státě, ale vzhledem k mému věku jsem jistě nebyla schopna komunistickou propagandu a agitaci rozlišit a identifikovat tak detailně, abych si dovedla představit umíněnost a zarputilost systému. V současné době, kdy se otázky týkající se lidské svobody, svobody projevu, demokracie, režimu a politických orientací a preferencí řeší dnes a denně v médiích, je konfrontace s minulým režimem jistě na místě. Mladší generace, která se narodila až po roce 1989 a vyrůstala tedy ve „svobodném“ a „demokratickém“ státě, nemá většinou představu o tom, jaká byla skladba zpravodajství a jakým způsobem byla politická moc prezentována obyvatelstvu naší země. Vztah zemí komunistického bloku k západním demokraciím byl zavádějící, zkreslující a obyvatelstvu, které nemělo přístup k informacím v podobě, jak je známe dnes byly předkládány informace pokřivené populistické a ne vždy objektivní. V současnosti, kdy v různých médiích můžeme sledovat dobové záběry představující škodlivý imperialistický západní svět je poměrně zajímavé hodnotit jak se prezentovala tehdejší politická moc.

Jako vzorek jsem si zvolila vždy stranu 2 z časopisu, která se zabývala krátkými zprávami ze světa sportu, politiky a společenského života a aktuálních sportovních a sportovně-politických událostí. Hlavními kategoriemi, které jsem sledovala jsou tedy hodnoty proměnných:

Datum vydání
Číslo
Typ zprávy
Stát
Téma zprávy / události

V kapitole operacionalizace, která následuje (podrobně popíšu jednotlivé proměnné), aby bylo jasné, podle jakých kritérií je tazatelé identifikovali a přiřazovali jednotlivé číselné kódy.
Výslednou domněnkou / hypotézou této analýzy tedy bude, do jaké míry se sportovní časopis věnuje sportovnímu zpravodajství a jak velký prostor se věnoval politické scéně. Jakých událostí se zpravodajství týká, a které státy jsou zmiňovány nejčastěji.

3.2.3. Operacionalizace

Jako metodu zkoumání jsem zvolila kvantitativní obsahovou analýzu, Protože je možno ji aplikovat na jasném vzorku a následně ověřit a nebo použít při dalším zkoumání. Vzhledem k rozsahu a množství článků v jednom čísle časopisu jsem se rozhodla jako zkoumaný vzorek použít vždy stranu 2 v každém časopise. Tato strana je koncipována jako přehled hlavních sportovních, sportovně-politických a politických událostí. Objevují se zde také krátké zprávy ze společnosti. Zkoumala jsem podrobně celý jeden ročník a to 1985, abych mohla prověřit, jestli se skladba časopisu mění v průběhu roku nebo zůstává neměnná.
Zkoumaný vzorek tedy obsahuje 52 shodných stran číslo 2 z celého ročníku. Jako původní vzorek jsem zvolila 4 náhodná čísla časopisu, která jsem podle stejných pravidel analýzy podrobila zkoumání. Po provedené analýze jsem ale zjistila, že objem zkoumaných dat při výběru celých čísel by byl tak obrovský, že by vzhledem ke zvolenému jednomu ročníku nebyl relevantní. Proto jsem zúžila vzorek na jednu stranu z časopisu, protože výsledky analýz jednotlivých čísel vypovídaly stejné hodnoty jako analýza jedné strany, ovšem objem dat se zredukoval.
V tuto chvíli máme tedy jasně stanovené téma výzkumu a je třeba přejít k dalšímu kroku naší práce. A tímto krokem bude stanovení jednotlivých vzorků, které budeme opatřovat hodnotícími kódy, tedy stanovit rozmezí jednotlivých kódovacích jednotek.

Jednotlivé kódovací jednotky jsem dělila a identifikovala podle jasných ukazatelů, které měly logický a grafický pořádek. Jednalo se o jasně definované články s nadpisem nebo bez nadpisu. Tyto články a krátké zprávy jsem dle pravidelného pořadí označila písmeny:

A-Citát

B-Na okraj událostí

C-Zpráva v obraze

D-40* než přišel Máj

E-Krátká zpráva

F-Stalo se

G-Úvodník

H-Jiné

Popíšu nyní jednotlivé články, abyste měli lepší představu, z jakých zpráv se druhá strana časopisu skládala. Tato rubrika se jmenovala Glosy Ohlasy Citace a byla průřezem událostí, které se staly nebo měly proběhnout v tom daném týdnu, reflektovala významné skutečnosti. Redakce zde nabízela rychlý přehled zpráv a postřehů. Rozdělení jednotlivých článků bylo pomocí grafiky – mezi odděleními byly rovné čáry, které jasně jednotlivé rubriky separovaly. Strana byla černobílá s poměrně složitou grafikou, kde se střídalo nemalé množství fontů, články byly odděleny různými rámečky a odrážkami. Na této straně se stejně jako ve zbytku časopisu hojně objevovaly fotografie, i když šlo většinou o menší formáty, často portréty fotografovaných osob.

Jako první se na stránce objevoval citát (A), který z většiny případů pocházel od funkcionáře vládnoucí komunistické strany nebo některého z podřízených orgánů, nejčastěji to byli činitelé z ÚV ČSTV (Ústřední výbor Československého svazu tělesné výchovy). Citát zmiňoval především nutnost podporovat rozmach tělesné výchovy a masového sportu a často apeloval na občany s požadavkem, zapojit se do širšího rozvoje socialistického učení a budování státu. V roce 1985 se zde často objevuje chvála cvičenců a organizátorů Československé spartakiády, kteří se sjednotili ve velké demonstraci sounáležitosti a podpory myšlenky jednotného socialistického státu.

Další rubrikou bylo Na okraj událostí (B), zde se především projevovaly postoje ČSTV ke stavu tělovýchovy u nás. Paradoxně velmi často se zde probíraly nedostatky jednotlivých sportovních odvětví a nezájem velkého množství funkcionářů ČSTV, kteří

stále věnovali jen velmi malou pozornost zvyšování úrovně výkonnostního sportu a málo zapojovali mladou generaci občanů do aktivní činnosti.
Příspěvek, který následoval, jsem nazvala Zpráva v obrazech (C). Jednalo se vždy o fotografii s krátkým popiskem. Mohla se týkat společenského života, sportovního nebo politického, zobrazovala události z běžného života cvičenců nebo i nějakou významnou společenskou událost, výročí, předávání ocenění apod.
V levém dolním rohu byl stručný obsah příštího čísla. Dále potom následoval článek 40* než přišel máj (D), kde se redakce věnovala výročí osvobození Československa Rudou armádou po druhé světové válce v roce 1945.
Krátké zprávy (E) tvořily zhruba druhou třetinu strany. Bylo jich většinou okolo deseti, občas byly doplněny malou fotografií, vztahující se k některé z nich a týkaly se především sportu. Ale objevovaly se v nich i politické komentáře, často v kombinaci s nějakou sportovní nebo společenskou událostí.
Další rubrikou byl krátký odstavec Stalo se (F), což byly vždy zprávy o událostech jednorázového charakteru.
Úvodník (G), byl většinou jednoduchým a příjemným čtením, kdy se podobal krátké povídce nebo sloupku, občas ale zahrnoval jasně cílenou propagandu a systematicky uváděl data důležitá pro podporu Komunistické strany a apeloval na čtenáře, aby se postavili svědomitě za budování státu a boji s třídním nepřítelem a kapitalistickým imperialismem. Jiné (H) představuje text, který nelze přiřadit ani k jednomu uvedenému typu článků, jedná se o zvláštní zprávy oznamující mimořádnou událost nebo zvláštní téma.

Kódovací jednotkou tedy budou jednotlivé články, které podrobíme podrobné analýze identifikací několika proměnných.
Datum vydání
Číslo vydání
Charakter obsahu
Stát
Téma textu
Představíme si jednotlivé proměnné:

1) Datum - který den časopis vyšel.

2) Číslo vydání - pořadové číslo v daném roce.

3) Charakter obsahu – každý článek se zabývá určitým tématem, jeho obsah je složen z mnoha ukazatelů a není úplně jednoduché jednoznačně určit, o jaký charakter se jedná. Vzhledem k tomu, jaký výzkum a jaké hodnoty jsem se rozhodla zkoumat, jsem rozdělila charaktery obsahu následovně. Identifikací jednotlivých charakterů byla čísla od jedné do čtyř.

1 – politický charakter obsahu – tento obsah se věnoval čistě politickému tématu. Jednalo se většinou o zprávy které popisovaly nějaké výročí strany, politika a jeho funkci, nějakou politickou událost, jak např. v čísle 8 z 19. února 1985 kdy je ve zprávě v obraze umístěna fotografie s komentářem „místopředseda ÚV NF ČSR Miroslav Vacik převzal u příležitosti svých šedesátin z rukou tajemníka ÚV KSČ Jindřicha Poledníka Řád Vítězného února. Na snímku předává jubilantovi předseda ÚV ČSTV Antonín Himl spolu s předsedou ČÚV ČSTV Vladislavem Krumerem a místopředsedou ČÚV ČSTV Karlem Pilným Medaili J.F.Chalupeckého“. Taková zpráva nemá s reálným sportem nebo výkonem sportovců nic společného.

2 – sportovně-politický charakter obsahu – takový článek obsahoval informace jak ze světa politiky tak ze světa sportu, jednalo se především o různé poznámky ze soutěží, které samozřejmě navštívili političtí funkcionáři nebo se politici vyjadřovali ke stavu československé tělesné výchovy obecně. Příkladem může být text z rubriky Citace 19. března, Stadion číslo 12: „Dobře zabezpečit politickovýchovné působení na cvičence, sportovce a turisty souvisí zejména s problémem jednoty tréninkové a výchovné práce. Místopředseda ÚV ČSTV Ernest Demetrovič na 3. zasedání ÚV ČSTV“. Takový komentář poukazoval na jasnou intervenci politické moci do smýšlení a organizování běžných sportovců.

3 – sportovní charakter obsahu – čistě sportovní informace, kde se nevyskytoval ani náznak politicky zabarveného komentáře. Jako příklad si uveďme Krátkou zprávu z 10. března, Stadion číslo 10 „Hlava ho nebolí. Plavce NSR Michaela Grosse opravdu z jeho výkonů hlava bolet nemůže, protože se stal jasně nejlepším plavcem zimy a světové rekordy překonával v pětadvacetimetrových bazénech jako na běžícím pásu“.

4 – ostatní charakter obsahu – takto označené články se většinou věnovaly nějaké společenské události, novinám, redakci, oslavě, výročí nějaké nepolitické organizace,

architektuře, stavbám a podobně. Krátká zpráva z 11. června, Stadion číslo 24 „Při příležitosti květnové Knižní Plzně byla oceněna i práce našeho nakladatelství Olympia. Diplom přejímá ředitel nakladatelství Karel Zelníček“

4) Stát – další proměnnou, kterou jsem hodnotila byly státy světa, které se v jednotlivých příspěvcích objevovaly. Označila jsem je čísly v pořadí od jedné do šedesáti:

Československo
Svaz sovětských socialistických republik
Polsko
Německo (NDR)
Spojené státy americké (USA)
Japonsko
Kuba
Velká Británie
Čínská lidová republika
Indie
Spolková republika Německo (NSR)
Itálie
Portugalsko
Nový Zéland
Ukrajina
Maďarsko
Kypr
Brazílie
Bulharsko
Španělsko
Kolumbie
Švédsko
Mexiko
Kanada
Jihoafrická republika (JAR)
Francie

Jugoslávie
Rumunsko
Nizozemí
Švýcarsko
Řecko
Finsko
Paraguay
Vietnam
Chile
Rakousko
Izrael
Belgie
Nikaragua
San Marino
Monako
Lichtenštejnsko
Lucembursko
Malta
Island
Norsko
Dánsko
Kamerun
Kypr
Nigerie
Peru
Keňa
Austrálie
Ghana
Sýrie
Indonésie
Turecko
Argentina
Zimbabwe

Svět globálně bez definice určitého státu
Korea

5) Téma textu - Poslední proměnnou jsem nazvala „téma textu“. Tato proměnná nám definuje jakým tématem se daný příspěvek zabývá, jakou událost popisuje, které skupiny lidí se týká. Opět jsem jednotlivé hodnoty označila číslicemi.

Sport obecně
Spartakiáda
Výročí, ocenění, společenská událost, autogramiáda apod.
Závody, soutěže
Turistika
Politické téma, strana, funkce, výbor, rozhodnutí
Děti
Reklama a marketing
Finance, platby a financování sportu
Válka
Média, noviny, film, redakce, časopisy
Masový sport
Výtržnictví, drogy, doping, tresty, kalamity
Průmysl
Ekologie a zdraví

3.2.4 Plánování a organizace

Potom, co jsme si prošli metody zkoumání, stanovili si proměnné, určili si rozsah a ohraničení kódovacích jednotek a potom, co jsme pro svůj projekt našli vhodné tazatele je třeba přejít do fáze, kdy musíme celý výzkum přichystat a vytvořit pro něj zázemí a jasnou strukturu. Přicházíme tedy do fáze plánování a organizace.

Za jeden z prvních kroků se dá považovat detailní seznámení se studovaným materiálem. Pročíst si jednotlivé rubriky a udělat si představu o tom, jak je celý časopis koncipován. Kolik článků se průměrně v časopise nachází celkem, jakých témat se především týkají apod. Z těchto prvotních analýz získáme základní informace o tomto médiu, hrubé procentuelní údaje o skladbě. Celkem pročteme 3 náhodná čísla jednoho ročníku a spočítáme všechny články, příspěvky, rozhovory a ostatní texty, které budeme

schopni definovat. Po tomto propočtu výsledné číslo vydělíme pěti a získáme průměrný počet článků na jedno číslo.

Druhým krokem bude vlastní definování jednotlivých článků druhé strany časopisu. Rozlišení jednotlivých sekcí, aby bylo jasné, co kam patří. A co jak hodnotit.

Třetím stupněm bude vytvoření záznamového archu, který se bude při hodnocení používat. Zvolila jsem jednoduchou tabulku, kterou jsem vytvořila v programu MS Excel a je zpracována tak, aby se daly snadno spočítat veškeré hodnoty, které do nich tazatel dopíše. Šablona záznamového archu je univerzální a koncipována pro to, aby se dala jednoduše vytisknout. Je automaticky nastavena na tisk oboustranně a vždy dva listy na jednu stranu kvůli úspoře papíru a ochraně přírody. (obr. 1). Tazatel doplňuje do jednotlivých políček, k tomu určených, předem dané kódy v podobě písmen a čísel. Vyhodnotit jednu stranu časopisu trvá (podle rychlosti čtenáře) cca 30 - 45 minut. Za další (Obr. 2) můžeme vidět, jak vypadá vyplněný záznamový arch. Jednalo se o první číslo z roku 1985. Tato varianta záznamového archu se dá použít i v tištěné formě, kdy tazatel vyplňuje jednotlivá políčka ručně. Náhledy jednotlivých článků najdete na konci práce.

Obr. 1

Záznamový arch					
Kódovací jednotka	**Datum**	**Číslo vydání**	**Téma**	**Stát**	**Událost**

Obr. 2

Záznamový arch					
Kódovací jednotka	**Datum**	**Číslo vydání**	**Téma**	**Stát**	**Událost**
A	2.1.1985	1	2	1	2
B	2.1.1985	1	2	1	2
C	2.1.1985	1	1	1	2
D	2.1.1985	1	1	1	10
E	2.1.1985	1	1	1	6
E	2.1.1985	1	3	6	4

3.2.5. Osvojení a instruktáž

Během tohoto kroku, který je dalším v kvantitativní obsahové analýze, jsme si prověřili, zda naše odhady na zpracování dat a jednotlivých vzorků jsou správné. Ověřováním s jednotlivými tazateli jsme došli k závěru, že hodnoty, které jsou analyzovány se i při změně tazatele podobají a výsledná čísla vycházejí stejně. Časové údaje jsou reálné a i při zpětné kontrole docházíme ke srovnatelným (stejným) výsledkům.

Proto jsem dále pokračovala stejnými postupy a metodologii jsem zachovala. Ani jednotlivé vzorky jsem neměnila, protože se projevily jako vyhovující.

3.2.6. Sběr Dat

V této fázi se dostáváme k vlastnímu sběru dat a jejich následnému rozboru a analýze. Jak jsme si již řekli v úvodu, naším hlavním cílem je dozvědět se, kolik politických zpráv se objevovalo ve sportovním časopise v roce 1985. V této době byla skladba médií do značné míry ovlivněna tehdejší politickou situací a na média byly přesunuty odlišné funkce, než mají média dnes. Proto se pokusíme analyzovat jejich obsah, abychom dospěli k závěru, jaké funkce a skladby to byly.

Na počátku vlastního sběru dat si přesně stanovíme jednotlivé proměnné a hodnoty, které budeme zkoumat. Jsou uvedeny v kapitole 3.2.3. operacionalizace. Dále se potom zaměříme na to, abychom byli schopni jasně určit, která z definovaných proměnných se jak projevuje.

Měřeny byly všechny články, které se objevily na druhé straně časopisu dle uvedených kritérií. Mimo několika specifických příkladů. Tím byla například rubrika „ Z OBSAHU PŘÍŠTÍHO ČÍSLA“ – což je krátký obsah čísla, které následovalo (například: *„ Z OBSAHU PŘÍŠTÍHO ČÍSLA: Ta slavná nejistota (čtyřstrana o futurologii) ° Osudný hat-trick (Karel Lang) ° Čtyři osmitisícovky ° Cesty nahoru (o hokeji v Košicích a Gottwaldově) ° Čas dlouhých nožů (lyžování) ° Jediný z fotografie (Tibor Mičinec) ° Album čtenářů: házenkářky pražské Sláve IPS“*)[129] Dalším příkladem nehodnoceného příspěvku je krátká zpráva v rámečku, která nás upozorňuje podobně jako „Z OBSAHU PŘÍŠTÍHO ČÍSLA“ na plánované vydání časopisu, které je něčím výjimečné (například: „MSE v hokeji. Čtenáři se již mohou těšit na Stadion číslo 22, který vyjde 28. května t.r. Bude celé věnováno pražskému hokejovému šampionátu. Reportáže, poznámky, rozhovory, statistika a hlavně desítky barevných a černobílých snímků zpestří toto suvenýrové číslo Stadionu. Už za 14 dní!“)[22]

Při ručním vyplňování jednotlivých záznamových archů je třeba dbát na to, aby byly jednotlivé články a rubriky hodnoceny do jednoho řádku, protože pak bude jednoduché spočítat, kolik bylo celkem hodnoceno příspěvků. Pro kvantitativní analýzu je toto počítání velmi důležité, abychom dospěli k přesným výsledkům, které nám zaručí požadovanou kvalitu měření.

V případě, že budeme vyplňovat hodnoty přímo do záznamového archu uloženého v počítači, je důležité vždy zachovat následující model: hodnoty pro kódovací jednotku (písmena A – H) nám slouží jako hranice mezi jednotlivými články. Potom záznam vypadá tak, že každé vyplněné políčko s kódovací jednotkou značí jeden článek, rubriku, zprávu. V tom případě využijeme funkce programu Microsoft Excel nazývané automatický filtr, ten nám jednoduše zobrazí, kolik bylo celkem vyplněno polí a tím pádem i počet hodnocených subjektů.

Při dodržení těchto dvou pravidel máme zaručeno, že prvotní údaj o počtu hodnocených subjektů bude shodný v obou případech použité záznamové techniky.

---

[29] Časopis Stadion, č. 1, Ročník 33, 2. leden 1985, s. 2

[2] Časopis Stadion, č. 20, Ročník 33, 1.května 1985, s.2

3.2.7. Vyhodnocení a interpretace výsledků výzkumu

V této kvantitativní obsahové analýze jsme se zaměřili na výzkum a rozbor skladby jednotlivých článků na druhé straně časopisu. Šlo mi především o to, abych zjistila poměry mezi jednotlivými proměnnými, které jsem hodnotila. Jako jsou charakter obsahu, státy a téma textu. Proměnné datum a číslo vydání jsou hodnoty, které sloužily jako identifikace časového období.

Na začátku výzkumu jsem se soustředila především na přesnou specifikaci jednotlivých proměnných. Snažila jsem se popsat proměnné na konkrétním příkladě tak, aby bylo možno daný systém použít na jakýkoli podobný časopis s tím, že by se musely pouze specifikovat jiné proměnné. Ty by potom dotyčný tazatel zadával do záznamového archu. Podle tohoto klíče je možno analyzovat tištěná média ve všech formátech, protože do aplikace MS Excel jde přidávat jakékoli množství sloupců a řádek podle požadavků. Pokud by tazatel potřeboval záznamový arch upravit, lze změny aplikovat velmi jednoduše.

Vraťme se ale ke sportovnímu časopisu Stadion. Tento časopis byl velmi žádaným ve své době tzv. podpultovým zbožím. I v současnosti je velký zájem o jeho starší výtisky a ty jsou ve všech podobách hojně obchodovány v mnoha možných antikvariátech nebo dnes stále se rozšiřujících internetových aukcích a na burzách. Mým zájmem bylo zjistit, co se skrývalo v obsahu tohoto časopisu, jak moc politika zasahovala do tohoto média, když jeho zřizovatelem byla politická organizace.

Mojí domněnkou bylo, že se budou daleko více objevovat propagandistické články nebo zmínky, že agitace politických činitelů bude daleko výraznější. Ale po podrobném zkoumání jsem došla k několika překvapivým závěrům. Jistě by bylo možno se nad daným výzkumem zamyslet i z opačné strany, ale snažila jsem se být co nejvíce objektivní a nestranná a celý výzkum skutečně provádět s jasným cílem dospět k vyrovnanému závěru a prokazatelným hodnotám.

Samotný výzkum probíhal následujícím způsobem. Po zpracování kódovací knihy a definování proměnných jsem si vytvořila záznamový arch (příloha č. 1 „záznamový arch“), který jsem si vytiskla. Společně s několika dalšími tazateli jsem po jejich zaškolení do metodologie provedla vlastní sběr dat. K dispozici jsem měla kompletní ročník 33 časopisu Stadion svázaný do dvou knih. Založila jsem si všechny druhé strany časopisu a podle daných pravidel jsem postupovala v jejich rozboru. V průběhu výzkumu jsem se několikrát vracela k již analyzovaným stranám, abych si ověřila, zda

dojdu ke stejným hodnotám. V maximálním počtu případů jsem se shodovala s již zanesenými hodnotami.

Výsledkem bylo celkem několik desítek hodin práce, kdy jsem postupně došla ke konečným číslům. Celkem jsem prozkoumala 583 různých článků, komentářů, citátů, výkladů, poznámek a úvodníků, které jsem pojmenovala dle daného klíče (viz.kapitola 3.2.3. Operacionalizace). Zkoumaných bylo celkem 52 stran časopisu (příloha č. 2 „seznam zkoumaných časopisů). Jako primární úkol jsem si stanovila zjistit, kolik procent textů se věnovalo sportu, kolik procent textů se věnovalo politice a kolik procent se věnovalo ostatním zprávám a událostem. Kolik politických článků bylo zaměřeno na země východního bloku a kolik na „západní“ státy. U všech států, které se v časopise objevily jsem prozkoumala aktuální politickou situace, která v té době v zemi panovala. Podle tohoto klíče jsem země zařazovala do skupiny A – východní blok nebo B – demokratické státy.

Pro ověření provedené analýzy jsem stejným způsobem zkoumala i strany 2 Časopisu Stadion ročník 1988. Z této doplňující analýzy vyplývá, že poměr států, typů zpráv a témat je zachován a významně se neliší. Pouze byl seznam států rozšířen o Koreu. Ta v ročníku 1985 nebyla zmíněna ani jednou. Vzhledem k tomu, že se v roce 1988 konaly v Jihokorejském Soulu Letní olympijské hry, byla tato metropole velmi často zmiňovaná v celém časopise. Jako vzorek jsem vybrala 13 náhodných stran č. 2 časopisu Stadion ročník 1988. Největším podílem se zde objevují zprávy o ČSSR, dále pak SSSR a dalších států. Skladba zemí a témat je v podstatě shodná s ročníkem 1985, ovšem některé státy nebyly zmíněny ani jednou. Jako například Indie, Nový Zéland, Kypr nebo Rumunsko. Další změnou oproti ročníku 1985 bylo snížení počtu zpráv s politickým a sportovně-politickým obsahem a naopak zvýšení počtu zpráv čistě sportovních. Celkem se tento poměr změnil následovně: politických zpráv bylo o 7,5% méně, sportovně-politických o 4% méně a naopak o 9,7% vzrostl počet sportovních zpráv a o 2% vzrost počet zpráv s jiným obsahem (společenské a kulturní akce, reklama, komentáře). V tomto ročníku se neobjevují v podstatě žádné zmínky o Spartakiádě. Další byla vzhledem k periodicitě plánována na rok 1990. Našla jsem jen několik zmínek o přípravách a hodnocení předchozího ročníku, avšak podrobnější informace se nevyskytovaly. Hlavním sportovním tématem, opakujícím se v celém časopise byly Letní olympijské hry. Velký prostor byl dáván představování jednotlivých sportovců,

kteří se jich účastní, z velké části se porovnávaly vysledky z minulých ročníků a nově nastupující generaci závodníků.

Další částí výzkumu byla analýza celých čísel časopisu Stadion. Při podrobnějším zkoumání jsem došla k závěru, že tématická skladba časopisu je v celku neměnná. Poměr popisovaných témat a událostí se velmi nápadně blížil skladbě strany 2. Pouze co se týká tiskového prostoru, bylo věnováno nejvíce místa článkům o sportovcích a událostech z Československa. Ale co do počtu zmínek o jednotlivých státech, poměr zůstal zachován. V časopise měly stálé místo rozsáhlé články o jednotlivých sportech, rozhovory, křížovky, medailony sportovců a komentáře jednotlivých sportovních událostí. Dále se v hojné míře objevovaly krátké zprávy o místních sportovních organizacích a jejich činnosti. Často se objevovala inzerce státních podniků na náborová řízení, v téměř každém čísle časopisu bylo několik stran věnováno rozhovoru nebo rozboru některého zahraničního sportovce nebo sportovního družstva. Ve většině případů se jednalo o sportovce ze „západní“ země. Časopis Stadion byl graficky i obsahově velmi vyváženým médiem, které přinášelo zajímavé zpravodajství ze zahraničí, ovšem bez jakýchkoli zmínek o aktuální politické situaci, pokud se jednalo o demokratické, kapitalistické země.

1) Poměr mezi státy východního bloku a západního světa. Započítány jsou všechny uvedené státy.

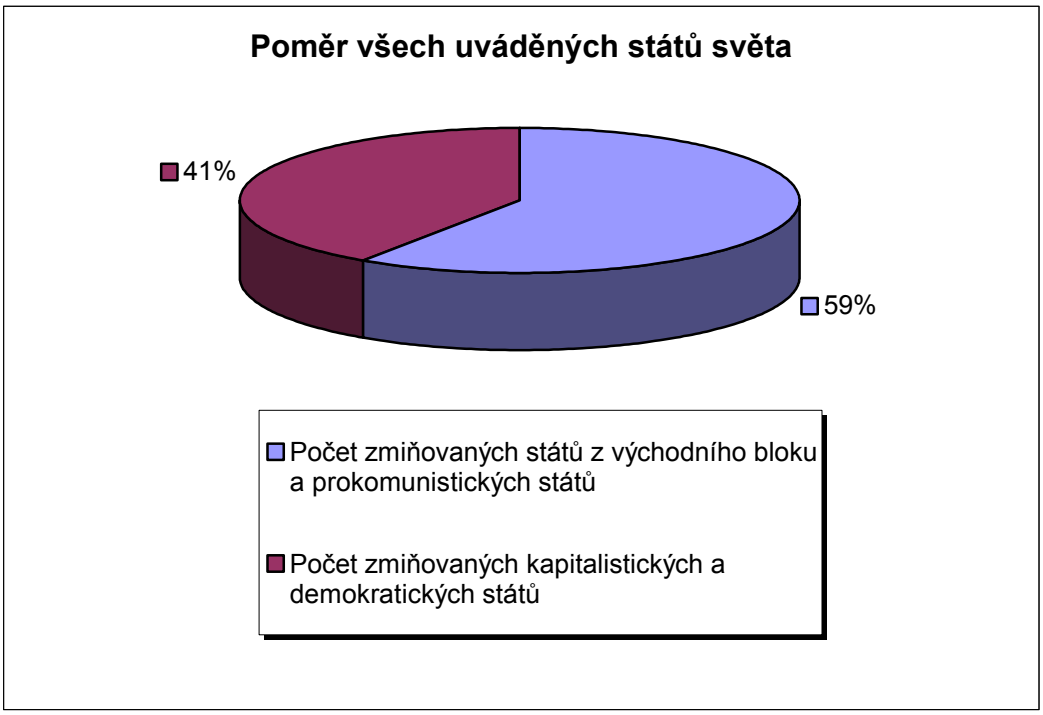

Z grafu vyplývá, že poměr mezi státy o kterých se časopis zmiňoval byl celkem zřejmý, ovšem při dalším zkoumání a filtrování zadaných dat jsem došla k překvapivým výsledkům. Pokud jsou z tabulky odstraněny údaje o ČSSR, vychází, že poměr států se v podstatě obrátil, jak nám dokazuje graf č. 2.

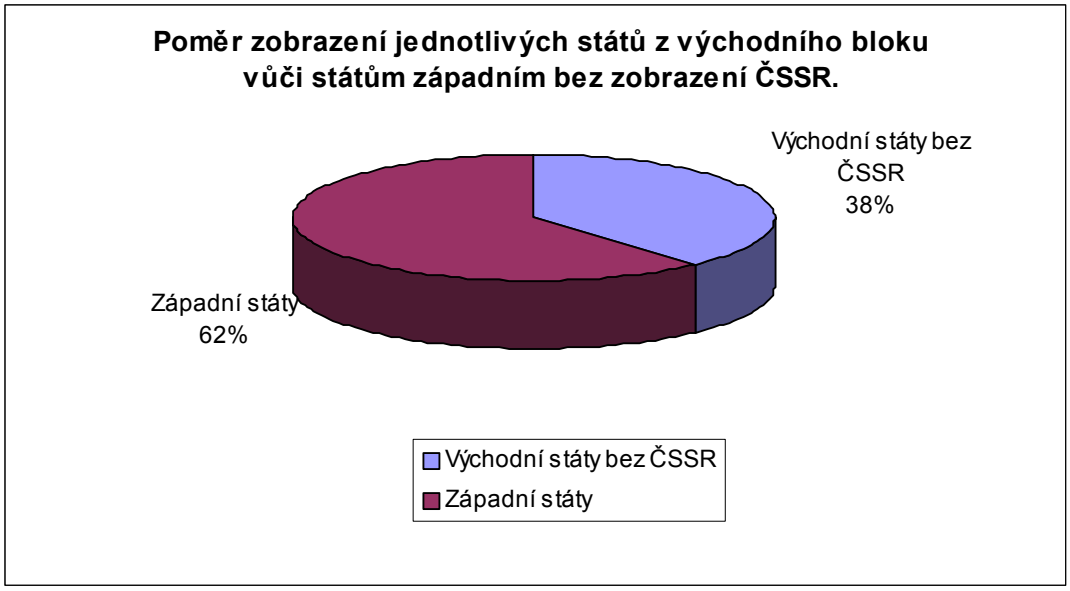

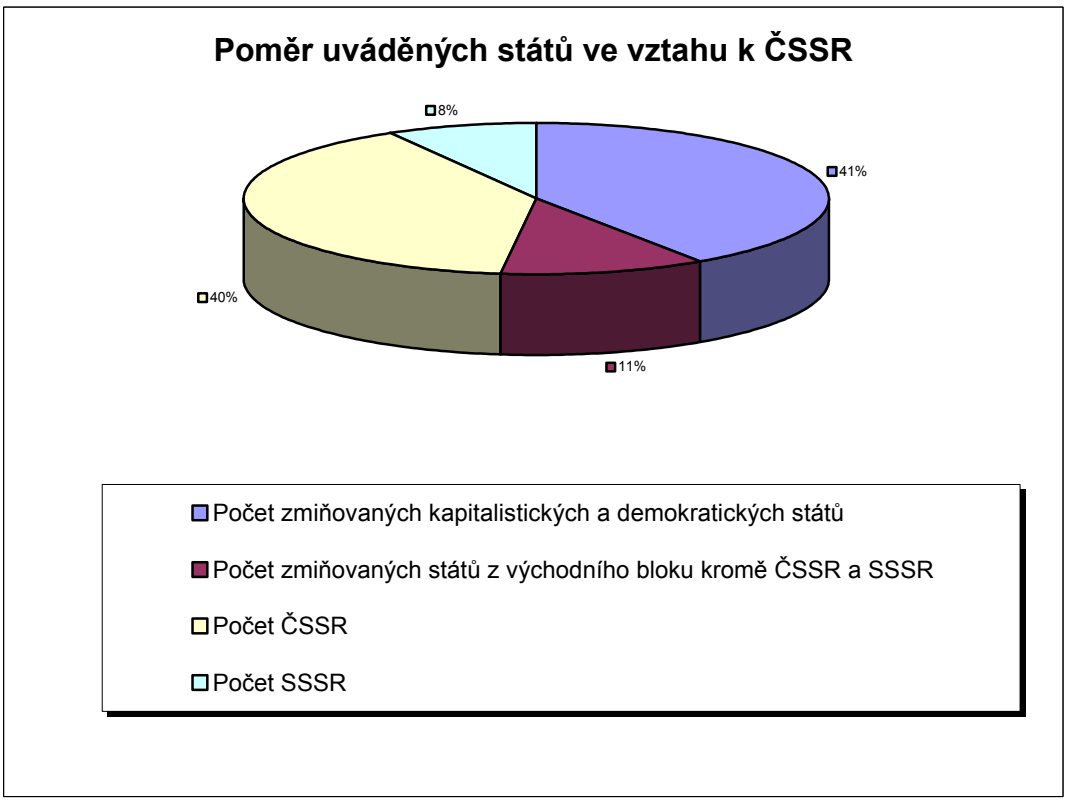

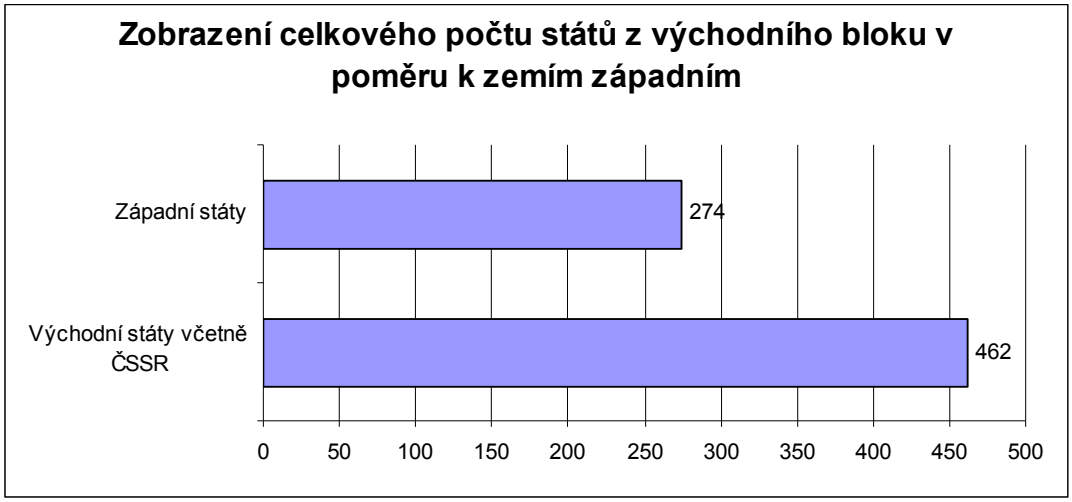

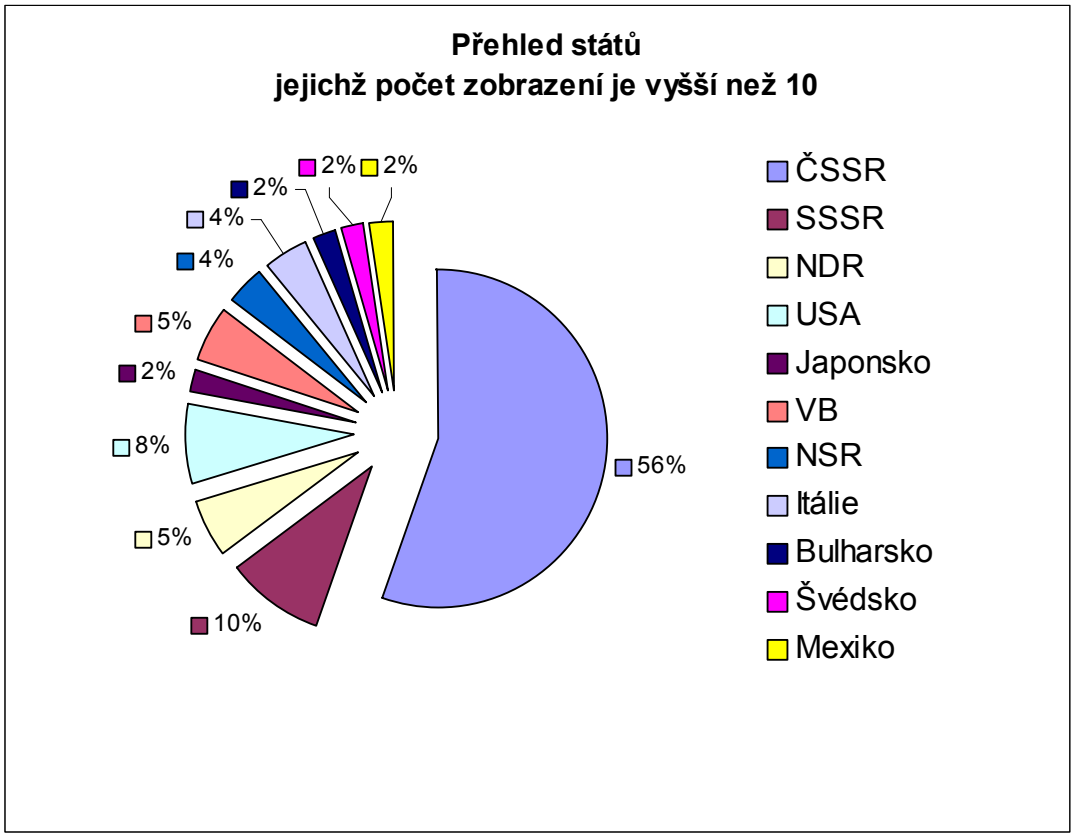

V uvedených grafech můžeme vidět, že množství zobrazovaných západních zemí je, pokud nezobrazíme ČSSR, v součtu vyšší než počet zmínek o zemích východního bloku.

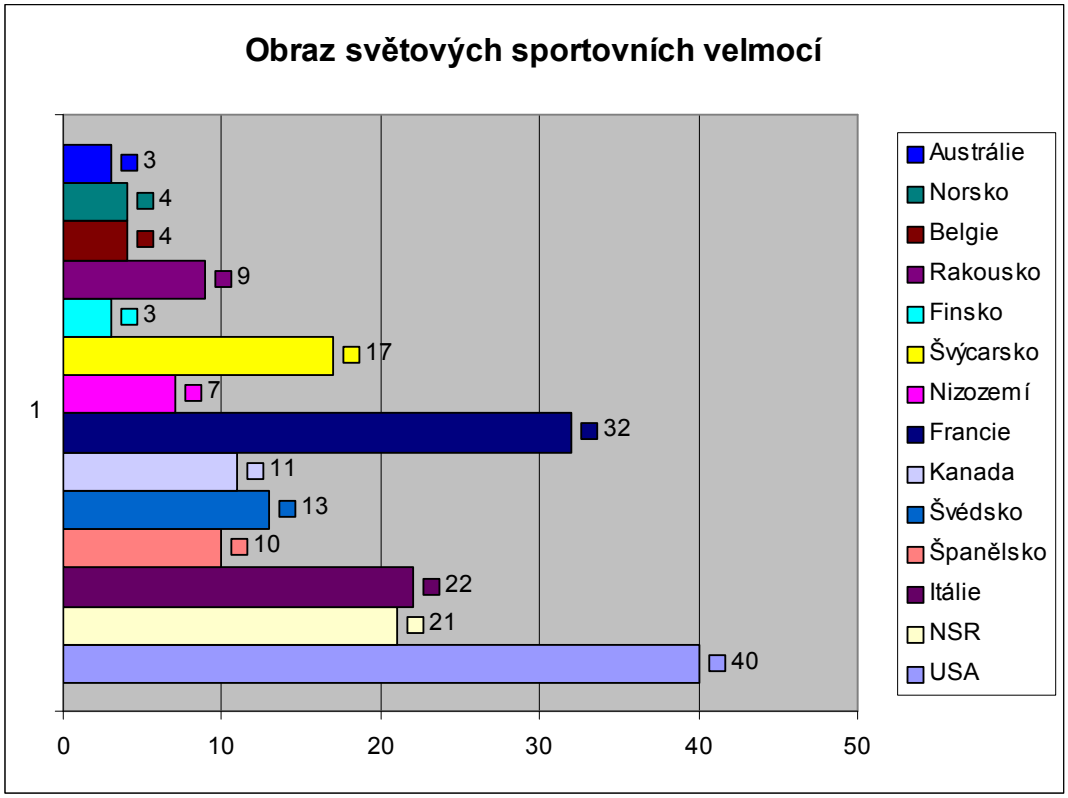

Naproti tomu ale můžeme postavit statistiku zobrazování států, které jsou na mapě sportovního světa velmi významnými „hráči“ můžeme se přesvědčit o tom, že většina z nich je velmi opomíjena. Například devět zmínek o Rakousku za celý rok působí velmi zvláštně, když tento údaj srovnáme například s 11 články o Mexiku (viz příloha č. 2 „počty zobrazení jednotlivých států)

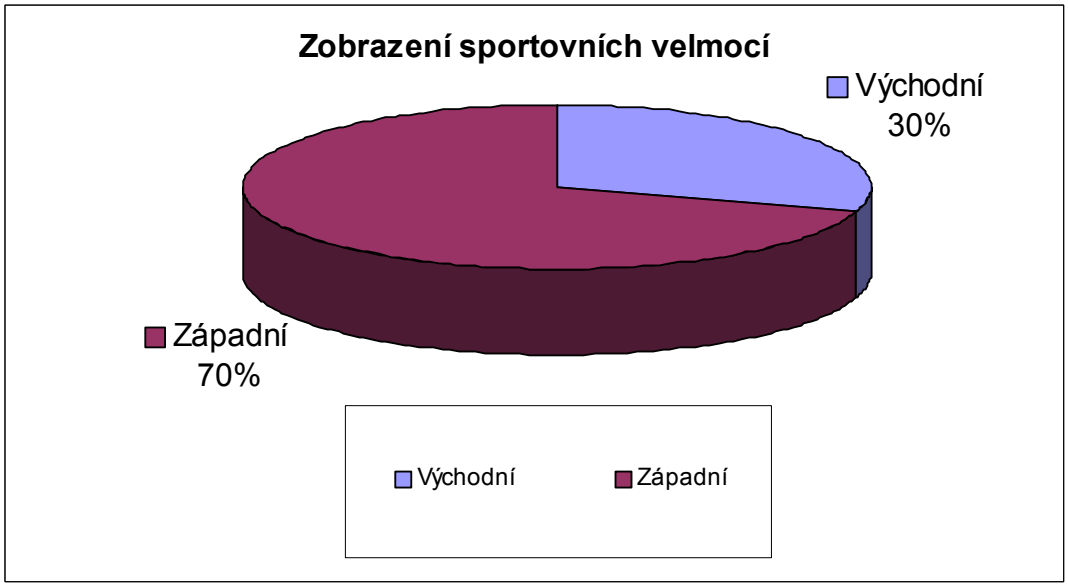

Pokud se ale podíváme na statistiku poměru zobrazovaných sportovních velmocí, můžeme vidět, že západ opět vítězí.

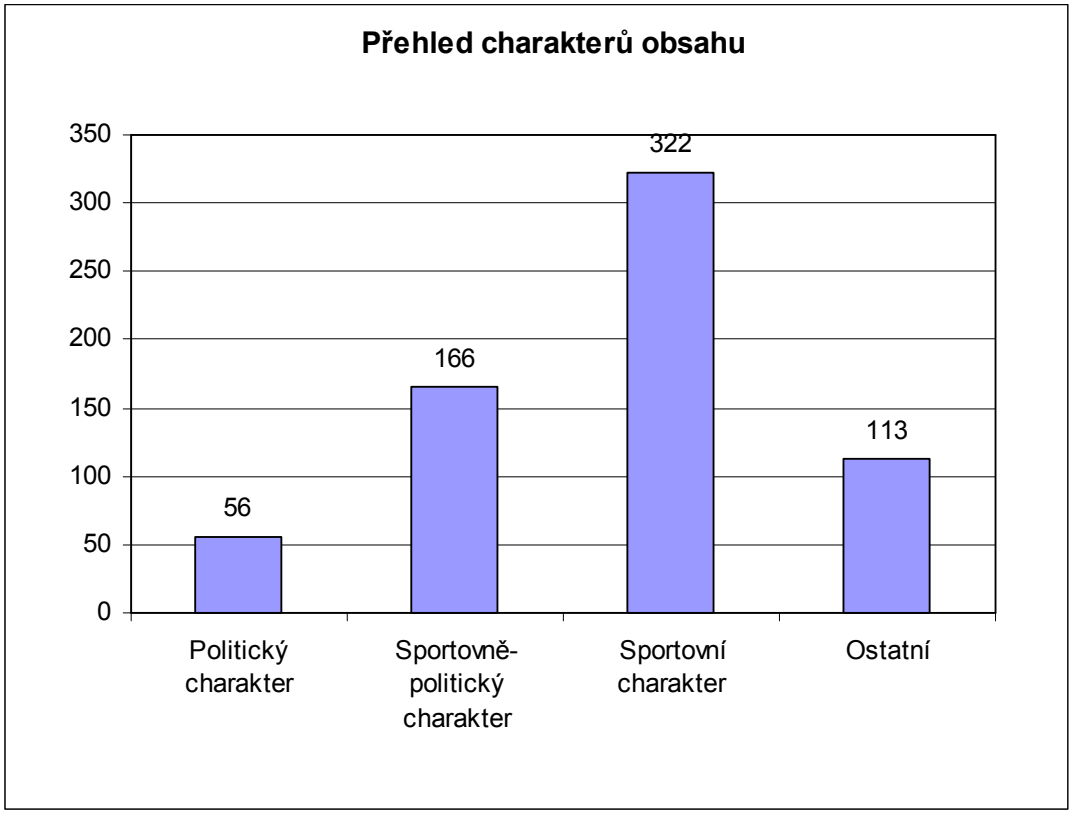
Přehled charakterů obsahu
350
300
250
200
150
100
50
0
56
166
322
113
Politický charakter
Sportovně-politický charakter
Sportovní charakter
Ostatní

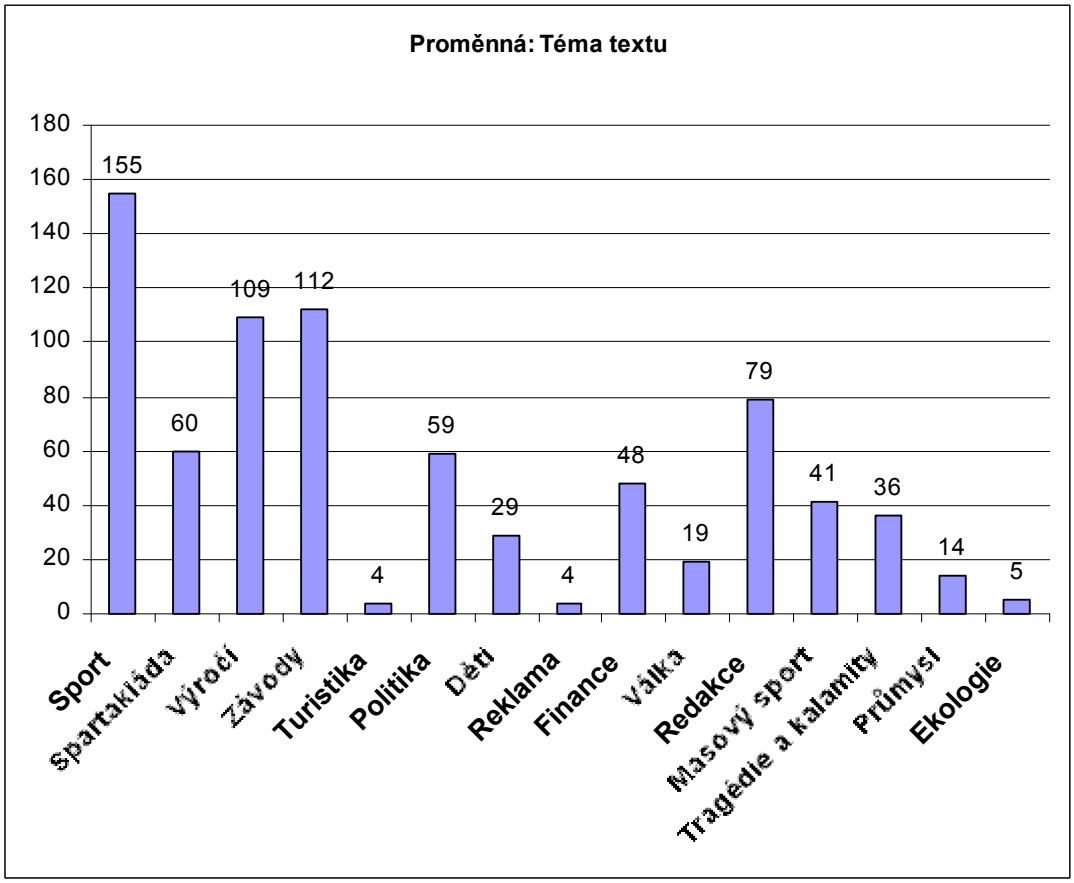
Proměnná: Téma textu
180
160
140
120
100
80
60
40
20
0
155
60
109
112
4
59
29
4
48
19
79
41
36
14
5
Sport
Spartakiáda
Výročí
Závody
Turistika
Politika
Děti
Reklama
Finance
Válka
Redakce
Masový sport
Tragédie a kalamity
Průmysl
Ekologie

ZÁVĚR

Na základě mého výzkumu se mé předpoklady o hojné četnosti politické intervence ve sportovním časopise Stadion potvrdily. Vzhledem k množství zkoumaných příspěvků a rozsahu celé práce jsem došla k mnoha závěrům, které bych Vám nyní ráda představila. Skladba strany 2 v časopise Stadion ročník 1985 se projevila jako velmi různorodá, plná rozmanitých informací a skutečností. Zkoumané hodnoty, které jsou popsány v kódovací knize mi nastínily velmi přesný a logický přehled o popisovaných skutečnostech.

Za hlavní ukazatel četnosti politických komentářů v tomto médiu můžeme považovat graf číslo 8, který nám ukazuje počet čistě politických zpráv. Z celkového množství zpráv tvoří zprávy tohoto charakteru celkem 8,52%. Pokud k nim připočteme ještě počet sportovně-politických zpráv, dostáváme se na číslo 33,79%. V tu chvíli nám vychází, že více jak jedna třetina všech zpráv se ať už výjimečně nebo svojí částí nějak dotýká politické scény.

Vzhledem k tomu, že jsem zkoumala sportovní médium, předpokládala jsem, v závislosti na soudobém politickém kontextu, že se bude politika v tomto médiu objevovat, ale nečekala jsem že v až tak vysoké míře. Zmíním-li k tomu ještě fakt, že většina těchto politických komentářů se vázala na příspěvky týkající se Československa vyplývá nám z toho, že drtivá většina komentářů na straně 2, které by se měly týkat Československého sportu jsou více či méně politické komentáře.

Ve stínu těchto skutečností je třeba podotknout, že naopak zobrazení všech zmiňovaných států je zajímavé, že při vynechání záznamů o ČSSR pak vládne jasná převaha příspěvků o západoevropských a ostatních kapitalistických zemích. Stejně tak i v zobrazení tehdejších sportovních velmocí převládají články o západních státech.

Jako další výstup tohoto výzkumu bych samozřejmě měla uvést, že v poměru k ostatním státům bylo zjištěno celkem necelých 7% všech příspěvků se věnovalo mimo jiné Sovětskému svazu. V momentě, kdy si připomeneme, že celkem bylo zmíněno 59 států světa v celkem 743 případech a pokud opět vyrušíme ČSSR vychází nám, že SSSR zaujímá celkem 11% všech zmiňovaných 58 států včetně článků o celém světě.

Resumé celé práce tedy ukazuje, že četnost politických komentářů ve sportovním časopise Stadion v roce 1985 byla velmi vysoká a významně tedy ovlivňovala tehdejší čtenáře tohoto týdeníku.

SUMMARY

According to my study the postulated numerous political interventions in the magazine Stadion were proven correct. I would like to now present you with conclusions I have drawn from the study of my source data which had been presented in the course of this thesis:

1/ The composition of page 2 in the magazine Stadion (1985) has shown itself to be very heterogeneous and full of information. The analyzed values which are described in the code book were able to shed a very logical light on the text under study. We can consider graph no. 8 to be the main indicator of amount of purely political information. From the total amount of news 8.52% is of a purely political nature. If we add to this the 25.27% of sport-political content we arrive at more than 1/3 (33.79%) of the entire content having to do with the political scene.

Taking into consideration that my study was aimed at a sport medium I presumed (based on the even the current political context) that politics will somehow be involved in the content, but it was the amount in this case which was unexpected. Add to that the fact that most contribution on page 2 were reports on the Czechoslovak sports scene we see that most of the commentaries about Czechoslovak sport are more or less political. In light of this we should note that if Czechoslovak sport reports are not considered then the majority of news are reports from the western European and other capitalistic states - this is

the same for the pictorials as well.

2/ Further study of the data showed us that there was a 7% representation of news having to do with the Soviet Union in one way or another. This is very interesting as a total number of 59 states were mentioned in the 743 cases studied. This brings us (after as above removing Czechoslovakia) to the conclusion that the Soviet Union has an 11% representation in terms of the rest of the 58 states of the world. In conclusion we can therefore state that the number of political commentaries in the sports magazine Stadion was very high and therefore had influence upon the reader of the time.

SEZNAM LITERATURY:

HAŠKOVEC, Slavoj. *Základy teorie agenturního zpravodajství*. Vyd. 1. Praha : Novinář, 1983. 187 s. 59-265-82

DUŠEK, Rudolf. *Sport v Československu*. Vyd. 1. Praha : Olympia, 1983, 302 s.

SCHULZ, Winfried; SCHERER, Helmut; HAGEN, Lutz; REIFOVÁ, Irena; KONČELÍK, Jakub. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Vyd. 2. Přepracované. Praha : Karolinum, 2004. 150 s. ISBN 80-246-0827-8

HALADA, Jan. *Encyklopedie českých nakladatelství*.1949-2006. Vyd. 1.. Praha : Libri, 2007. 384 s. ISBN 978-80-7277-165-3.

REIFOVÁ, Irena a kolektiv. *Slovník mediální komunikace*. Vyd 1. Praha : Portál, 2004. 328 s. ISBN 80-7178-926-7.

JIRÁK, Jan; KÖPPLOVÁ, Barbara. *Média a společnost*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2007. 208 s. ISBN 978-80-7367-287-4

VESELÝ, Zdeněk. České politické dějiny (od konce 18. do počátku 21. století). Vyd. 1. Praha : Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů, 2005. 328 s. ISBN 80-86747-24-7.

DEMETROVIČ, Ernest; ČELIKOVSKÝ, Stanislav a kolektiv autorů. Encyklopedie tělesné kultury A-O. Vyd. 1. Praha : Olympia, 1988. 462 s.

DEMETROVIČ, Ernest; ČELIKOVSKÝ, Stanislav a kolektiv autorů. Encyklopedie tělesné kultury P-Ž. Vyd. 1. Praha : Olympia, 1988. 382 s.

KOHOUTOVÁ, Helena; KOMSOVÁ, Martina, Dějepis na dlani. Vyd. 2. Olomouc : Rubico, 2007. 256 s. ISBN 80-7346-065-3

VAŇOUSKOVÁ, Iva. Nakladatelství Olympia a.s. (porovnání období 80. a 90. let). Praha. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Instituk komunikačních studií a žurnalistiky. 1999. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Jan Halada CSc.

MCQUAIL, Denis. Úvod do teorie masové komunikace. Praha : Portál 2002.

Kolektiv autorů. Československá spartakiáda 1985. Praha : Olympia. Bratislava : Šport. 1985.

JIRÁK, Jan; KÖPPLOVÁ, Barbara. Média a společnost. Vyd. 1. Praha : Portál.

Kolektiv autorů; Dějiny českých médií v datech. Vyd.1. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0632-1

SEZNAM PŘÍLOH

Záznamový arch
Počet zobrazení jednotlivých států
Příklady titulních stran časopisu Stadion ročník 1985
Strana 2 ročník 1985
Ukázky článků strany 2 ročník 1985 – Kódovací jednotky
Příklady titulních stran časopisu Stadion ročník 1988
Strana 2 ročník 1988
Plakáty a příklady dalších typů článků